

Күршім ауданы Сарыөлең ауылдық округі бойынша 2026-2030 жылдарға арналған жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі жоспарды бекіту туралы

Шығыс Қазақстан облысы Күршім аудандық мәслихатының 2026 жылғы 18 маусымдағы № 54/11-VIII шешімі

Қазақстан Республикасының "Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы" Заңының 6-бабы 1-тармағының 15) тармақшасына, Қазақстан Республикасының "Жайылымдар туралы" Заңының 8-бабының 1)-тармақшасына, 13 бабына, Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары - Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2017 жылғы 24 сәуірдегі № 173 "Жайылымдарды ұтымды пайдалану қағидаларын бекіту туралы" бұйрығына, Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2020 жылғы 29 сәуірдегі № 145 "Ауыл шаруашылығы жануарларын жаюдың үлгілік қағидаларын бекіту туралы" бұйрығына, Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2024 жылғы 29 шілдедегі № 263 "Жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі үлгілік жоспарды бекіту туралы" бұйрығына сәйкес, Күршім аудандық мәслихаты ШЕШІМ ҚАБЫЛДАДЫ:

1. Осы шешімнің қосымшасына сәйкес Күршім ауданы Сарыөлең ауылдық округі бойынша 2026-2030 жылдарға арналған жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі жоспар бекітілсін.

2. Күршім аудандық мәслихатының 2023 жылғы 26 желтоқсандағы № 14/15-VIII "Сарыөлең ауылдық округі бойынша жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспарын бекіту туралы" шешімінің күші жойылды деп танылсын.

3. Күршім аудандық мәслихатының 2021 жылғы 27 желтоқсандағы № 14/16-VII "Сарыөлең ауылдық округі бойынша жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2021-2022 жылдарға арналған жоспарын бекіту туралы" шешімінің күші жойылды деп танылсын.

4. Осы шешім оның алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

Күршім аудандық мәслихатының төрағасы

К. Бахтияров

Күршім аудандық
мәслихатының

2026 жылғы 18 маусымдағы
№ 54/11-VIII шешіміне
1-қосымша

Күршім ауданы Сарыөлең ауылдық округі бойынша 2026-2030 жылдарға арналған жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі жоспар

1. Осы Күршім ауданы Сарыөлең ауылдық округі бойынша 2026-2030 жылдарға арналған жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі жоспар (бұдан әрі-Жоспар) Қазақстан Республикасының "Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы" Заңының 6-бабы 1-тармағының 15) тармақшасына, Қазақстан Республикасының "Жайылымдар туралы" Заңының 8-бабының 1) тармақшасына, 13 бабына, Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары - Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2017 жылғы 24 сәуірдегі № 173 "Жайылымдарды ұтымды пайдалану қағидаларын бекіту туралы" бұйрығына, Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2020 жылғы 29 сәуірдегі № 145 "Ауыл шаруашылығы жануарларын жаюдың үлгілік қағидаларын бекіту туралы" бұйрығына, Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2024 жылғы 29 шілдедегі № 263 "Жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі үлгілік жоспарды бекіту туралы" бұйрығына сәйкес әзірленді.

2. Жоспар жайылымдарды ұтымды пайдалану, азыққа деген қажеттілікті орнықты қамтамасыз ету және жайылымдардың тозу процестерін болдырмау мақсатында қабылданады.

3. Жоспарды әзірлеген кезде мыналар ескеріледі:

1) осы Жоспарға 1-қосымшаға сәйкес нысан бойынша ауданның жер балансының және мемлекеттік жер кадастрының ақпараттық жүйесінің деректері;

2) осы Жоспарға 2-қосымшаға сәйкес нысан бойынша жайылымдарды геоботаникалық зерттеп-қарау мәліметтері;

3) Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2020 жылғы 3 ақпандағы № 35 бұйрығымен (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 19987 болып тіркелген) бекітілген Мал қорымдарының (биотермиялық шұңқырлардың) тізілімін жүргізу қағидаларына сәйкес қалыптастырылатын мал қорымдары (биометриялық шұңқырлар) туралы мәліметтер;

4) осы Жоспарға 3-қосымшаға сәйкес нысан бойынша жайылымдық инфрақұрылым объектілері туралы және ауыл шаруашылығы жануарларын айдап өтуге арналған сервитуттар туралы мәліметтер;

5) осы Жоспарға 4-қосымшаның 1-кестесіне сәйкес нысан бойынша ауыл шаруашылығы жануарларының иелерін көрсете отырып, оларды сәйкестендіру дерекқорынан алынған ауыл шаруашылығы жануарлары басының саны туралы деректер;

6) осы Жоспарға 4-қосымшаның 2-кестесіне сәйкес нысан бойынша ауыл шаруашылығы жануарларының түрлері мен жыныстық жас топтары бойынша қалыптастырылған үйірлердің, отарлардың, табындардың саны туралы деректер;

7) осы Жоспарға 4-қосымшаның 3-кестесіне сәйкес нысан бойынша шалғайдағы жайылымдарда жаю үшін ауыл шаруашылығы жануарлары басының саны туралы мәліметтер;

8) екпе және аридтік жайылымдарда, орман, су қорлары мен ерекше қорғалатын табиғи аумақтар жерлерінде ауыл шаруашылығы жануарларын жаю ерекшеліктері туралы деректер (Күршім ауданы Сарыөлең ауылдық округі бойынша екпе және аридті жайылымдардың болмауына, сондай-ақ орман, су қорлары жерлерінде және ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда мал жаюдың болмауына байланысты жоқ);

9) осы Жоспарға 5-қосымшаға сәйкес нысан бойынша ұсынылатын жайылым айналымдарының схемалары;

10) мал шаруашылығы және өсімдік шаруашылығы статистикасы бойынша ресми статистикалық ақпарат (мал шаруашылығы статистикасы бойынша ресми статистикалық ақпарат Шығыс Қазақстан облысының ветеринария басқармасының "Күршім-Вет" ШЖҚ КМК тарапынан ұсынылған және 1-қосымшада 3-кесте, 4-қосымшада 1-кесте, 2-кесте, 3-кесте қамтылған. Өсімдік шаруашылығы статистикасы бойынша ресми статистикалық ақпарат Шығыс Қазақстан облысы бойынша "Жерлерге зерттеп-қарау жұмыстарын жүргізу мемлекеттік институты" ШЖҚ КМК филиалы тарапынан ұсынылған және 2-қосымшада қамтылған).

4. Жоспарда мынадай қосымшалар қамтылған:

1) Күршім ауданы Сарыөлең ауылдық округі аумағында жайылымдардың жер санаттары бөлінісінде орналасу схемасы (картасы), онда жайылымдардың шекаралары, алаңдары мен түрлері, оның ішінде шалғайдағы, маусымдық, құрғақ және екпе жайылымдар, (Күршім ауданы Сарыөлең ауылдық округі бойынша шалғайдағы, маусымдық, аридті және екпе жайылымдар жоқ), жер учаскесіне құқық белгілейтін және сәйкестендіру құжаттарының негізінде олардың меншік иелері немесе жер пайдаланушылар туралы мәліметтер көрсетіледі;

2) жеке ауладағы ауыл шаруашылығы жануарларын жаю бойынша халықтың мұқтаждығына арналған жайылымдар, оның ішінде қоғамдық жайылымдар белгіленген схема (карта), онда жеке ауладағы ауыл шаруашылығы жануарларын жаю бойынша халықтың мұқтаждығына арналған жайылымдардың, оның ішінде қоғамдық жайылымдардың шекаралары мен алаңдары көрсетіледі;

3) ұсынылатын жайылым айналымдарының схемалары көрсетілген схема (карта), онда жайылымдарды геоботаникалық зерттеп-қарау негізінде ұсынылатын жайылым айналымдарының схемалары көрсетіледі;

4) ауыл шаруашылығы жануарларын айдауға арналған сервитуттар, мал айдайтын трассалар және жайылымдық инфрақұрылымның өзге де объектілері, сондай-ақ мал қорымдары (биометриялық шұңқырлар) белгіленетін схема (карта), онда ауыл

шаруашылығы жануарларын айдауға арналған сервитуттар, мал айдайтын трассалар, жайылымдық инфрақұрылым объектілері, мал қорымдарының (биометриялық шұңқырлардың) орналасқан жері көрсетіледі;

5) жайылымды пайдаланушыларға жер пайдалануға берілуі мүмкін жайылымдар белгіленген схема (карта);

6) суды тұтыну нормасына сәйкес жасалған су көздеріне (көлдерге, өзендерге, тоғандарға, қазандарға, суару немесе суландыру каналдарына, құбырлы немесе шахта құдықтарына) қол жеткізу схемасы, онда жануарлардың су көздеріне қарай жүріп-тұру маршруттары көрсетіледі;

7) ауыл шаруашылығы жануарларының басын шалғайдағы жайылымдарға орналастыру схемасы, онда ауыл шаруашылығы жануарларының басын орналастыруға арналған шалғайдағы жайылымдардың шекаралары мен алаңдары көрсетіледі (Күршім ауданы Сарыөлең ауылдық округі бойынша шалғайдағы жайылымдар жоқ);

8) ауылдық округке кіретін ауылдық елді мекендер арасында жайылымдарды жобалық бөлу (қайта бөлу), онда жайылымдармен қамтамасыз етілмеген жеке және заңды тұлғалардың ауыл шаруашылығы жануарларының басы үшін ауылдық округтің ауылдық елді мекендері арасында жайылымдарды бөлу (қайта бөлу) схемасы көрсетіледі (ауылдық елді мекендерде жайылымдардың жетіспеуіне байланысты жайылымдарды қайта бөлу жүргізілмейді);

9) Күршім ауданы Сарыөлең ауылдық округі аумағында жайылымдарды ұтымды пайдалану үшін қажетті талаптар:

"Жайылымдардың жалпы алаңына түсетін жүктеменің шекті рұқсат етілетін нормасын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 14 сәуірдегі № 3-3/332 бұйрығына (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 11064 болып тіркелген) сәйкес жайылымдардың жалпы алаңына түсетін жүктеменің шекті рұқсат етілетін нормасын сақтау;

жайылым айналымын және суды пайдалану көздерін ескере отырып жайылымдарды пайдалану;

жайылым алаңдарын жекеленген өріс учаскелеріне бөлу;

жайылым учаскелерін жыл маусымдары бойынша кеңістікте және уақытпен (маусым, жыл ішінде) кезектестіру;

жайылым айналымы учаскелерінің бірін жайылымсыз және ауыл шаруашылығы жануарларынсыз жыл сайын қалдыру.

Күршім ауданы
Сарыөлең ауылдық округі
бойынша 2026-2030 жылдарға
арналған
жайылымдарды басқару және
оларды
пайдалану жөніндегі Жоспарға
1-қосымша

Күршім ауданы Сарыөлең ауылдық округі жер балансының және мемлекеттік жер кадастрының ақпараттық жүйесінің деректері

№ 1-кесте. Күршім ауданы Сарыөлең ауылдық округі жайылымдарын жерлердің санаттары бойынша бөлу, гектар

Ауылдық округтердің атауы	Әкімшілік-аумақтық объектілер жіктеуішінің коды	Жерлер санаттары							
		ауыл шаруашылығы мақсатындағы	елді мекендердің	өнеркәсіп, көлік және өзге де ауыл шаруашылығы мақсатындағы емес	ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың	орман қорының	су қорының	босалқы жер	Жерлер жиыны
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Сарыөлең ауылдық округі	635259000	101 337	440	1 159	0	818	695	0	104 449

№ 2-кесте. Елді мекеннің жайылымдарын бөлу, гектар

Р/с №	Ауылдық округтің атауы	Әкімшілік-аумақтық объектілер жіктеуішінің коды	Ауылдық округтің атауы	Жайылымдардың жалпы алаңы, гектар	Жайылымдардың алаңдары мен түрлері					
					жеке ауладағы ауыл шаруашылығы жануарларын жаю бойынша халық мұқаттандыруға арналған, гектар	көпшілік пайдаланатын, гектар	шалғайдағы, гектар	маусымдық, гектар	аридтық, гектар	екпе жайылымдар, гектар
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1		635259100	Сарыөлең ауылы	90681	5635					
						0	11108	68736	0	0

2	Сарыөлең ауылдық округі	635259400	Барак Батыр ауылы	603						
3		635259300	Бірлік ауылы	748						
4		635259102	Аманкелді ауылы	3 411						
Барлығы:				90 681	10 837	0	11108	68736	0	0

ШҚО Күршім ауданы Сарыөлең ауылдық округіне қарасты жергілікті тұрғындардың малын жаюға 10837 гектар жер берілді. Жайылымдарды негізгі пайдаланушылар Сарыөлең ауылы, Барак батыр ауылы, Бірлік ауылы, Аманкелді ауылы ауылының тұрғындары болып табылады.

№ 3-кесте. Жер учаскесіне құқық белгілейтін және сәйкестендіру құжаттары негізінде меншік иелері мен жер пайдаланушылар туралы мәліметтер

Р/с №	Меншік иелерінің, ж е р пайдаланушылардың атауы	БСН/ЖСН	Жер учаскесінің кадастрлық нөмірі	Жайылымдар алаңы, гектар
1	Абылкаиров Жанысхан	451117300676	5072032502	208.20
2	Абылкаирова Кульмайра	530123402001	5072032728	928.10
3	Айдарбеков Талгат Айдарбекулы	830616300814	5072032625	2774.50
4	Ашимов Мубарак Кенесханович	650309300450	5072032637	529.00
5	Ашубаев Шарипхан Мухамеджанович	530226300415	5072032218	600.00
6	Базарбай Оразбек	850623399092	5072032179	640.00
7	Базарбай Оразбек	850623399092	5072032438	723.00
8	Базаров Тлеукан Камарғалиевич	621014301561	5072032408	165.00
9	Бахтияров Алибек Калирахимович	690421300982	5072032615	998.00
10	"Т-Марат" шаруа қожалығының (басшысы Ботобаев М а р а т Тлеубергенұлы)	641221301997	5072032359	180.00
11	Ботобаев Марат Тлеубергенұлы	641221301997	5072032457	570.00
12	Ботобаев Марат Тлеубергенұлы	641221301997	5072032590	1051.10
	Қазақстан Республикасы Қоршаған орта және			

13	су ресурстары министрлігінің "Қазсушар" шаруашылық жүргізу құқығындағы республикалық мемлекеттік кәсіпорнының Шығыс Қазақстан филиалы – "Алтай" каналын орналастыру және пайдалану	110841011616	5072032459	0.01
14	Газизов Мейрамбек Кабенович	920501351248	5072032284	545.70
15	"Шығыс Қазақстан облысы Күршім ауданы Сарыөлең ауылдық округі әкімінің аппараты" мемлекеттік мекемесі-"Жауғашты"каналын орналастыру және пайдалану үшін	980840001059	5072032462	11.84
16	"Шығыс Қазақстан облысы Күршім ауданы Қалғұты ауылдық округі әкімінің аппараты" ММ-антенна -діңгек құрылысын орналастыру және пайдалану үшін	980840000982	5072032694	0.01
17	"Шығыс Қазақстан облысы Күршім ауданы Күршім ауылдық округі әкімінің аппараты" М М - "Төретоғам"каналын орналастыру және пайдалану үшін	980840000893	5072032458	0.01
18	"ШҚО Күршім ауданының ветеринария бөлімі" ММ-жерлеу	150440009047	5072032542	0.01
19	"ШҚО Күршім ауданының ветеринария бөлімі" ММ-жерлеу	150440009047	5072032543	0.01

20	"ШҚО Күршім ауданының ветеринария бөлімі" ММ-жерлеу	150440009047	5072032544	0.01
21	Әжікенов Серік Рахметтолғаұлы	691031301428	5072032226	676.00
22	Әсенов Нұрлан Өмірәліұлы	690821300283	5072032448	538.00
23	Журағатов Бакытхан Камалханович	730407302407	5072032501	300.00
24	Журағатов Бакытхан Камалханович	730407302407	5072032583	818.00
25	Зайнешева Жадыра Асылғазықызы	961206450381	5072032436	20.00
26	Зейнел Рахметқали	770405399096	5072032302	597.50
27	Ибраева Гүльсин Кабыкеновна	621203402286	5072032643	613.00
28	Ибраева Гүльсин Кабыкеновна	621203402286	5072032660	1189.39
29	Игисинов Жомарт Окасович	560724301119	5072032608	496.00
30	Кадыролдинов Асхат Атымтаевич	790122300165	5072032650	547.10
31	Кадыролдинов Асхат Атымтаевич	790122300165	5072032471	241.00
32	Казкенов Кымбат Сакенович	730809301999	5072032541	159.80
33	Кайлюбаев Сейткан Аканович	570327300401	5072032740	722.27
34	Камзина Сагдат Казбековна	740528402255	5072032722	486.40
35	Каримбаева Кульзиян Кусаиновна	470118400351	5072032335	500.00
36	Касымханова Жанар Жылхайдаровна	701012401306	5072032527	1422.00
37	Касымханова Жанар Жылхайдаровна	701012401306	5072032528	1200.00
38	Касымханова Жанар Жылхайдаровна	701012401306	5072032614	1049.10
39	Койлыбаева Альмира Есказовна	710315401431	5072032001	158.00

40	Койлыбаева Альмира Есказовна	710315401431	5072032001	158.00
41	Койлыбаева Альмира Есказовна	710315401431	5072032653	457.00
42	Койлыбаева Альмира Есказовна	710315401431	5072032654	84.50
43	Коммунальное государственное предприятие Курчумского районного акимата " Күршім мал дәрігері " на праве хозяйственного ведения - скотомогильник	110540013606	5072032558	0.01
44	Кулетаев Бакытжан Сергалиевич	730421302007	5072032407	400.00
45	Кулетаев Бакытжан Сергалиевич	730421302007	5072032711	1227.45
46	Кумаргалиев Бауыржан Токтарханович	641126300152	5072032216	200.00
47	Кумаргалиев Бауыржан Токтарханович	641126300152	5072032307	840.00
48	Қадыролда Тлеухан Халықұлы	710520300676	5072032547	100.00
49	қадыролда Тлеухан Халықұлы	710520300676	5072032624	57.48
50	Мамырбаев Баглан Серикханович	810926303018	5072032657	288.10
51	Машманов Жәнібек	530520301590	5072032263	562.00
52	Мешел Медет	740903302900	5072032662	213.83
53	Муканов Медет Амангельдынович	840914302476	5072032683	982.40
54	Мұхтариятұлы Арай	900312399043	5072032553	1499.70
55	Мяселов Бакытжан Жениспекович	721128302779	5072032676	562.82
56	Ниетбаева Аймен Адылхановна	611104400081	5072032175	50.00
57	Ниетпаев Оралтай	600101301002	5072032503	670.00
58	Нурахметов Джумакан Казезович	520620301691	5072032495	746.50

59	Нургаламбаев Т л е у б е к Кабылкаирович	590126301857	5072032532	18.40
60	Нуриев Қайрат Акатаевич	621203302221	5072032535	20.00
61	Нуркасимова Галия Кожаметовна	630103400394	5072032449	500.00
62	Нурхманов Алибек Нурбекович	740101312561	5072032423	351.30
63	Ожикенов Жантас Айтказыұлы	850722302513	5072032589	155.00
64	Оразбек Оңал	840102399068	5072032681	401.60
65	Оразбек Оңал	840102399068	5072032682	358.63
66	Рақыметоллаев Ж а н д о с Дәулетбайұлы	960412350441	5072032632	963.00
67	Рустемов Адылғазы Сайпулғазинвич	601130301856	5072032556	500.00
68	Садыков Серік Мұратұлы	680519300150	5072032585	585.40
69	Сакенов Ерлан Шарипханович	700402300319	5072032308	299.70
70	Сақалбаев Дәуітбек	621019300799	5072032672	433.76
71	Сексембаев Айдар Ұатқанұлы	700217301202	5072032400	670.00
72	Смагулов Амангельды Чериязданович	650129300175	5072032424	502.00
73	Смагулов Амангельды Чериязданович	650129300175	5072032425	450.00
74	Смагулов Маулен Чериязданұлы	620425302115	5072032586	549.80
75	Сулейменова Салтанат Кумаровна	830923401898	5072032506	1000.00
76	Тастамбеков Мұқитқан	550803301691	5072032490	485.00
77	Тастембеков Талғат Қалидолдаұлы	660910302327	5072032178	170.00
78	Тастембеков Талғат Қалидолдаұлы	660910302327	5072032388	70.00
79	Таткенов Марат Толеуханович	660702301962	5072032276	200.00
80	Таткенов Марат Толеуханович	660702301962	5072032661	514.00

81	Таякбаева Алмагуль Чакеновна	670311402293	5072032640	251.20
82	Таякбаева Алмагуль Чакеновна	670311402293	5072032656	275.59
83	Таякбаева Алмагуль Чакеновна	670311402293	5072032673	206.08
84	Таякбаева Алмагуль Чакеновна	670311402293	5072032674	640.36
85	Тогжанов Марат Оразханович	600726301922	5072032223	360.00
86	Тогжанов Марат Оразханович	600726301922	5072032437	0.10
87	Тогузов Даулеткан Калыкович	540427301606	5072032382	30.00
88	Токтаганов Кымбатбек Азимханович	670108301569	5072032007	827.00
89	Токтаганов Кымбатбек Азимханович	670108301569	5072032211	440.00
90	Токтаганов Кымбатбек Азимханович	670108301569	5072032613	1130.70
91	Токтаганова Роза Ниязбековна	660101410455	5072032367	300.00
92	ТоктагановСерик Азимханович	721126301849	5072032690	299.20
93	Т О О Шығыссельхозпрод укт"	141240013792	5072032545	225.00
94	Турсунов Серик Заманбекович	680814301261	5072032306	444.00
95	Уябаев Азамат Бекмухамбетович	861204301404	5072032635	854.94
96	Уябаев Азамат Бекмухамбетович	861204301404	5072032652	574.50
97	Хайруллин Асхат Ерболұлы	841023301962	5072032530	60.45
98	Хайруллина Кулимхан Кабыловна	581012402743	5072032559	789.10
99	Хайруллина Кулимхан Кабыловна	581012402743	5072032704	1185.50
100	Хасенов Жилыбай	520101301937	5072032587	599.00
101	Шакаев Омербек Сагидолдинович	600317301512	5072032536	838.00

102	Ыбраев Елімұхамет Юсупханұлы	501106301507	5072032227	180.00
Барлығы:				50 428,16

№ 4-кесте. Жайылымдарды бөлу

Р/с№	Ауылдық округтің атауы	Әкімшілік -аумақтық объектілер жіктеуінің коды	Елді мекеннің атауы	Ауыл шаруашылығы жануарлары үшін қажетті жайылым алаңы, мың гектар			Қоғамдық жайылымдар алаңы, мың гектар	Шалғайдағы жайылымдар алаңы, мың гектар
				Ірі қара мал	Ұсақ мал	Жылқылар		
1	2	3	4	5	6	7	9	10
1	Сарыөлең ауылдық округі	635259100	Сарыөлең ауылы	8,322	4,533	7,353	5,635	14,573
2		635259400	Барак Батыр ауылы	6,109	2,196	2,679	0,603	10,381
3		635259300	Бірлік ауылы	5,206	1,324	3,249	0,748	9,031
4		635259102	Аманкелді ауылы	-	-	-	3,411	14,573
Барлығы:				19,637	8,053	13,281		30,574

Жоспар жайылымдық жерлерді ұтымды пайдалану, жемшөпке деген қажеттілікті тұрақты қамтамасыз ету және жайылымдардың тозу процестерінің алдын алу мақсатында қабылданды.

Күршім ауданы Сарыөлең ауылдық округінде 2025 жылдың 1 қаңтарына - 2488 бас ірі қара, 4239 - бас уақ мал, 1165 - бас жылқы бар.

Сарыөлең ауылында:

ірі қара - 1082 бас, ұсақ мал - 2386 бас, жылқы - 645 бас.

Сарыөлең ауылының жайылымдық жері 5635 гектарды құрайды.

Барак батыр ауылында:

ірі қара - 769 бас, ұсақ мал - 1156 бас, жылқы - 235 бас.

Барак батыр ауылындағы жайылымдық жер көлемі 603 гектарды құрайды.

Бірлік ауылында:

ірі қара - 637 бас, ұсақ мал - 697 бас, жылқы - 285 бас.

Бірлік ауылындағы жайылымдық жер көлемі 748 гектарды құрайды.

Күршім ауданы Сарыөлең ауылдық округі бойынша 2025 жылдың 1 қаңтарына Ш/Қ мен ЖШС: ірі қара - 2008 бас, ұсақ мал - 6981 бас, жылқы - 1655 бас.

№ 5-кесте. Қосымша қажет етілетін жайылымдар

		Қосымша берілетін жайылымдар	
			жеке ауладағы ауыл шаруашылығы

P/c №	Босалқы жерлерден қажет етілетін қосымша жайылымдар, мың гектар	жа й ы л ы м пайдаланушыларға жер пайдалануға берілуі мүмкін жайылымдар, мың гектар	жануарларын жаю бойынша халық м ұ қ т а ж ы н қанағаттандыру мақсатында резервке қойылуға тиіс жайылымдар, мың гектар
1.	30,574	30,574	

Күршім ауданы
Сарыөлең ауылдық округі
бойынша 2026-2030 жылдарға
арналған
жайылымдарды басқару және
оларды
пайдалану жөніндегі Жоспарға
2-қосымша

1. ӨСІМДІК ЖАМЫЛҒЫСЫ

2. НЕГІЗГІ АЗЫҚТЫҚ, ҚОРЕКТЕНБЕЙТІН, УЛЫ ЖӘНЕ ДӘРІЛК ӨСІМДІКТЕРГЕ ҚЫСҚАША СИПАТТАМА

2.1. Азықтық өсімдіктер

Түкті қауырсын (тырса) - көпжылдық тығыз кусталы шымды биіктігі 50-80 см дәнді дақыл. Көктемде ол көптеген ксерофильді дәндерден кеш өсе бастайды, сондықтан оның кебуі әлдеқайда кешірек жүреді. Басқа қауырсынды шөптерден жоғары өнім береді, ал масақ басына дейін шабылған кезде бірінші шабылған массаның 50%-на ы дейін отава береді, ал отава негізінен жапырақтардан тұрады. Көктемде жапырақтарды жылқылар жақсы жейді және тез салмақ қосады. Гүлденудің соңынан бастап оны әрең жейді. Ірі қара жылқыларға қарағанда біршама нашар жейді, қойлар мен ешкілер оларды жас кезінде ғана қанағаттанарлықтай жейді. Күзгі отава өте нәзік және оны барлық жануарлар жақсы жейді.

Сарепт тырсығы (тырсық) - тығыз шымтезек түзетін көпжылдық шөп. Генеративті өсімдіктердің биіктігі 40-80 см-ге жетеді. Жылы гүлдейді мамыр-маусымда. Лшығыс көктемде жылқылар ықыласпен жейді, емізетін биелер сүт өнімділігін арттырады. Қауырсынды шөпті жайылымдарда жылқылар тез қалпына келеді, қымыз сапалы болып шығады. Ірі қара мал бұл қауырсынды шөпті біршама нашар жейді.

Қойлар оны өсудің ерте кезеңдерінде ғана қанағаттанарлық түрде жейді, гүлдену және әсіресе жеміс беру фазалары олар үшін өте қауіпті. Отаву өте нәзік өнім береді және оны барлық жануарлар жақсы жейді. Азықтандыру кезінде жануарлардың жақсы өсуін қамтамасыз етеді.

Борозды бетеге (типчак) - биіктігі 30-60 см болатын көпжылдық тығыз бұталы дәнді дақыл, көптеген базальды жапырақтары бар күшті тығыз шөптерді құрайды. Ол мамырдың аяғында-маусымның басында гүлдейді, гүлденуден кейін кебе бастайды

және толық піскен кезде сары және дөрекі шөпке айналады. Барлық ыстық жаз тыныштықта және қайта өспейді. Температураның төмендеуімен және алғашқы жаңбырдың түсуімен базальды жапырақтардың массасы пайда болады. Жайылымда оны жануарлардың барлық түрлері, әсіресе жылқылар жақсы жейді, тек түйелер оны қанағаттанарлық түрде жейді. Гүлдену басталғаннан бастап, әсіресе пісу кезеңінде ол нашар жейді, ал жазда тек базальды жапырақтар жейді.

Қара масақты қияқ - ұзын сусымалы өркендері бар көпжылдық тамырсабақты өсімдік. Сабақтары жіңішке, түзу, биіктігі 30-60 см. Жапырақтары ойықпен ширатылған, ені 2-4 мм, қатты. Маусым айында гүлдейді. Азықтың сапасы орташа. Жайылымда жеміс беретін өркендер тек гүлдегенге дейін, жапырақты (вегетативті) өркендер сәл ұзағырақ және қанағаттанарлық жағдайда ғана жейді. Шілдеде ол нашар жейді. Отава тамыз айында жақсы жейді, кейінірек нашарлайды. Құрғақ далада ол тез кедір-бұдырға айналады, сондықтан оны жануарлар жейтін кезең өте қысқа. Пішенде ірі қара мен жылқы жақсы жейді, қой мен түйе нашар жейді.

Бескильница орналастырылған (ақ-мамық) - көпжылдық бұта астық, туралыбұзушы кедір-бұдыр, қираған шөптер. 15-60 см биіктікке жетеді. Маусым-шілде айларында гүлдейді. Ол өте қатты тұздануға төзеді, бірақ құрғақ тұзды батпақтарда нашар дамиды. Орманды дала мен далада ол ең жақсы жемшөп өсімдіктерінің бірі болып саналады: жайылымда оны ірі қара, жылқы, одан да жаманы - қой, ешкі және түйе жақсы жейді. Шабылған масақтану кезеңінде ол жануарлардың барлық түрлерімен жақсы қоректенетін өте нәзік пішен береді. Гүлдену кезеңінен бастап ол өте дөрекі болады және нашар жейді. Гүлдегенге дейін жайылған кезде 30%-ға дейін, ылғалды жылдары - 60% -ға дейін өнім береді. Тағамдық құндылығы бойынша ол ең жақсы дәнді дақылдарға теңестіріледі. Ылғалды сортаң топырақтарда мәдениетте сынау үшін ұсынылады.

Жерүсті айрауығы (ақ-батаук) - биіктігі 80-150 см, сусымалы тамырсабақты көпжылдық шөп, бірге орташа жапырақты сабағымен. Маусым-шілде айларында гүлдейді. Су басқан және батпақты шалғындардың ірі азықтық шөптері. Талап етілмейді топыраққа, айтарлықтай тұздануға төзеді. Оның жайылымға және шабындыққа төзімділігі жақсы, бірақ дөрекі, нашар жейтін шөп береді. Шөп шабу үшін шөп шабу кезеңінен кешіктірмей шабу керек, өйткені ол өте тез өрескел болады. Жайылымда оны жабайы және үй жануарларының барлық түрлері нашар жейді: ірі қара мен жылқы масақ шыққанға дейін ғана жейді, жаздың екінші жартысында тек гүлшоғыры мен жоғарғы жапырақтары шағып алады.

Жінішкі бидайық - биіктігі жалаңаш, тегіс сабақты көпжылдық шөп 50-120 см. Жапырақ қабықшалары тегіс, тілінің ұзындығы 8 мм-ге дейін. Жапырақтары ені 7 мм-ге дейін, кейде бүктелген. Ұзындығы 10-30 см болатын үрей. Маусым-қыркүйек

айларында гүлдейді. Дөрекі жем. Жайылымда оны ерте сатыдағы жануарлар, негізінен жылқылар мен ірі қара малдар азды-көпті қанағаттанарлықтай жейді. Ол өте тез кедір-бұдырланады, сондықтан пішенді үрей басылғанға дейін жинау керек.

Жағалаулық сортаңды (ажрек) - биіктігі 5-15 см, түбінен ұзын, көпжылдық шөп тармақталған және түйіндерде тамырланған өркендер. Сәуір-маусым айларында гүлдейді. Гүлдер масақ тәрізді паникулада жиналады. Топырақтың қатты тұздануына төзеді және көбінесе таза қопалар береді. Өнімділіккесілген тіршілік ету ортасына байланысты ауытқиды. Шөлдердің негізгі өсімдіктерінің бірі. Жайылымда оны барлық жануарлар жейді, жақсырақ - жеміс беру кезеңінен бастап, күзде және қыста. Пішенде - қанағаттанарлық және тіпті жақсы, бірақ пішенді масақтану кезеңінен кешіктірмей тазалау керек, өйткені шамадан тыс шөп жануарлардың ауыз қуысына зақым келтіруі мүмкін. Оңтүстікте оны жануарлар ықыласпен жейді қайтарылғанда таулардан.

Шалғынды көкшөп - биіктігі 30-90 см, сусымалы тамырсабақты көпжылдық борпылдақ дәнді дақыл. Мамыр-шілде айларында гүлдейді. Жіңішкелері бар, әлсіз жапырақты генеративті сабақтардан басқа сабақтарында вегетативті өркендердің саны көп, сондықтан оны кәдімгі қарапайым дәнді дақылдар қатарына жатқызады. Жайылымдық өсімдік, қалыпты жайылымда шөптесін жерлерде кең және тез таралады. Бұл тамаша жемдік өсімдік болып саналады: тамашатамақтанады жылқылармен, ірі қара малдармен, қойлармен және жабайы жануарлармен. Бұл жайылымдар әсіресе жас малды азықтандыру үшін өте құнды.

Бұталы қараған - биіктігі 0,5-2 м әлсіз тікенді, тармақталған бұта, түзу өсінділері мен бұтақтары қою, жасыл түстіо- немесе сарғыш-сұр қабығы бар. Гүлдері ашық сары. Мамыр-шілде айларында гүлдейді, шілде-қыркүйек айларында жеміс береді. Жайылымда жапырақтары мен жас өркендерін ірі қара мен қой жейді. Ол жақсы жапырақты, ал бұтақтары қалың бұталарда, әсіресе өсімдіктері жыл сайын шабылатын жерлерде жіңішке, бұтақ тәрізді. Арналған сондай жайылымдарда кейде тіпті күзге дейін жақсы жейді. Жапырақтары мен гүлдерінде ақуыздың көп мөлшері бар.

Ақ алабота (кокпек) - биіктігі 20-50 см, жайылған, қысқа, сүректі бұтақтары бар жартылай бұта. Биіктігі 15-30 см болатын бір жылдық өсінділер. Жапырақтары кезектесіп орналасады, жуан, ұзындығы 0,5-3 см, ені 0,2-0,7 см, сопақша-сопақша, ұшында доғал. Жапырақтардың қолтықтарында кішірек жапырақтары бар қысқартылған өркендер болады. Гүлдер шиыршық тәрізді гүлшоғыр түрінде жиналады. Шілде-қыркүйек айларында гүлдейді және жеміс береді. Жайылымда гүлдену кезеңінен бастап, күзде жеміс бергеннен кейін және қыста түйелер жақсы жейді, қанағаттанарлық әйелдер және жылқылармен. Қойлар мен түйелер үшін күзде және қыста-жемдік азық. Ерте көктемде жылқылар былтырғы бұтақтарды ықыласпен жейді. Химиялық талдауға сәйкес, оның құрамында салыстырмалы түрде көп ақуыз және аз талшық бар, бірақ ерте фазалардағы барлық қоректік заттардың сіңімділік коэффициенті өте төмен, сәйкесінше осы кезеңдегі тағамдық құндылығы да төмен (40

бірліктен төмен). Жеміс беру кезеңінен бастап талшықтар мен БЭ-нің сіңімділігі едәуір артады, сондықтан күзде жалпы тағамдық құндылығы жаз бен көктемге қарағанда жоғары болады. Жапырақтарда органикалық қышқылдар бар. Жануарлардың тәбетін ашады.

Қаражидек сортаңды (біргүн) - биіктігі 5-40 см бұта, ағаш тәрізді, сәждеге созылған бұтақтары бар, көптеген жалаңаш, шөптесін цилиндр тәрізді, тармақталған, буынды біржылдық өркендер береді. Жапырақтары етті, ұзындығы 5 мм-ге дейін. Гүлдері дара, масақ тәрізді гүлшоғырына жиналған. Шілде-тамыз айларында гүлдейді. Жусанды-сортаңды жайылымдарда кең таралған өсімдіктердің бірі. Түйелерге арналған негізгі жайылымдық өсімдік (жусаннан кейін). Жылыөктемде ацилюдалар былтырғы өркендерді жақсы жейді, жазда жасылдарды нашар жейді, күзде және қыста қайтадан жақсы жейді. Күзде біргүн түйелер үшін - жемдік жем-шөп, қой, ешкі, жылқы көктемде (былтырғы өркендер), күзде және қыста жақсы жейді, бірақ түйелерден де жаманы жазда әрең жейді. Қазақстанның әртүрлі аймақтарынан алынған үлгілерді талдау оның дамуының барлық кезеңдерінде жоғары қоректік құндылығын көрсетеді.

Шайкурай жапырақты тобылғы - биіктігі 150 см-ге дейін бұта, бұтақ тәрізді қоңыр бұтақтарда көптеген қолшатыр гүлдері бар. Жапырақтары кішкентай, жас түкті, арқа-жұмыртқа тәрізді. Гүлшоғыры - 4-10-гүлді отырықшы қолшатырлар. Сәуір-мамыр айларында гүлдейді, маусым айында жеміс береді. Жайылымда жапырақтар мен жас өркендерді қойлар мен ешкілер ықыласпен жейді. Басқа жануарлар нашар тамақтанады. Бастапқы кезеңдерде ақуыз, май және талшықтар көп емес, ал тағамдық құндылығы жақсы бұршақ тұқымдас пішеннен жаман емес. Құрамында витамин бар Бастап, хош иісті заттар.

Ақ жер жусаны (тамыржусан) - биіктігі 45 см-ге дейін жететін, тығыз және кең шымтезектерді құрайтын көптеген вегетативті және генеративті өсімділері бар көпжылдық шөптесін өсімдік. Бүкіл өсімдік түкті. Жапырақтары сопақша пішінді, ұзындығы 1-2 см, ені 1 см-ге дейін, жай немесе екі рет пішінді қайта бөлшектелген. Гүлдері сары. Тамыз-қазан айларында гүлдейді. Жайылымда қойлар жақсы, тіпті жақсы жейді көктемде, қанағаттанарлық жазда нашар, күзде және қыста қайтадан жақсы және жақсы жейді. Жылқылар мен түйелер оны аздап нашар жейді. Ірі қара мал оны көктемде, күзде және қыста қанағаттанарлықтай, ал жазда әрең жейді.

Лессинг жусаны - сүректі, көп басты тамыры және көптеген вегетативті (қысқартылған) және генеративті, жоғарғы жағында тармақталған сабақтары (биіктігі 45 см-ге дейін), биік, тығыз шымтезек түзетін көпжылдық өсімдік. Қыркүйек-қазан айларында гүлдейді. Азықтық қатынаста нашар зерттелген. Әдеби деректерге сүйенсек, қойлар мен жылқыларды күзде және қыста қанағаттанарлықтай жейді. Геоботаниктердің бақылаулары бойынша жайылымда оны барлық жануарлар көктемде, жазда және күзде қанағаттанарлықтай жейді. Ерте фазаларда оның құрамында ақуыз көп және талшық аз.

Жылтыр ши (ший)- көпжылдық іріденді қож,дайналушы биіктігі 250 см, сабағы мықты. Мамыр-шілде айларында гүлдейді. Өсімдік қатты кедір-бұдырлы жапырақтары бар өрескел. Әртүрлі адамдар кездеседі топырақта, бірақ әрдайым дерлік жер асты суларының пайда болуына жақын жерлерде, кейде үздіксіз қопаларды қалыптастырады. Шия шоғыры бойынша бағдарланады орынды тандау құдық қазу үшін. Жайылымда оны құлағына дейін ғана ықыласпен жейді, кейінірек ол өте дөрекі болады. Отава чияны жазда да ықыласпен жейді. Шөпте жақсы жейді, егер шабылған масақталғанға дейін, ал кейінірек шөп шабу - жапырақтары ғана жейді. Қысқы жайылымдарда оның маңызы ерекше, өйткені биік чиа бұталарын қар басып қалмайды. Сапасы орташа азықтық өсімдіктерге жатады.

Кәдімгі қамыс - биіктігі 2,5-тен 9 м-ге дейін тамырсабақты шөп. Гүлдейді мамыр-маусым айларында. Жас кезінде қамыстың құрамында қант көп болады, ал бұл кезде жылқы мен ірі қара оны ықыласпен жейді. Оны қойлар, ешкілер, түйелер азырақ жейді. Алайда, дүрбелеңді лақтырмас бұрын да, оның кедір-бұдырлығы соншалық, жайылымдағы мал оны құлықсыз жейді. Себеп - қамыстың қатты кедір-бұдырлануы және күрт ұлғаюы қорытылмайтын зат.

Қарама-қарсы жапырақты климакоптера - биіктігі 7-15 см тұзу, бұтақтанған сабағы бар бір жылдық шөптесін өсімдік. Төменгі тармақтар бір-біріне қарама-қарсы, сызықты, етті, сүйір ұшты. Қабықшалы, күлгін немесе күлгін түсті жемістер лимон-сары канаттары бар. Сортаңды жерлерде, қатты сортаңданған топырақтарда кездеседі. Шілде-қыркүйек айларында гүлдейді. Күзгі-қысқы азық. Ондағы тұздардың көп болуына байланысты жазда оны түйелер ғана қанағаттанарлықтай жейді. Күзде қойлар оны жақсы жейді және түйелер, оның үстіне түйелер үшін - жемдік азық. Ірі қара мал мен жылқы оған нашар қызмет етеді. Тағамдық құндылығы жеткілікті-жоғары.

Нанофитон кірпі (тасбиюргун, жапак) - биіктігі 5-15 см бұта, қысқа, көп тармақты, сүректі, жуан сабақтарымен. Образуе тьғыз, жастық тәрізді, қатты шымтезек. Жапырақтары кезектесіп орналасады, тығыз орналасады, сабағын жасырады, қысқа, етті, субулат тәрізді шипикпен соңында. Гүлдері дара, бұтақтарының ұшында қолтық асты. Тамыз-қыркүйек айларында гүлдейді. Өте баяу өсетін өсімдік, жазда бұтақтары 1-4 см-ден аспайтын өсінді береді. Бұл таза жайылымдық өсімдік. Қойларды жыл бойы жейді, бірақ әсіресе күзде және қыста жануарлар жақсы жейді. Қойлар мен түйелер үшін жемдік жем, бұл химиялық талдау деректерімен расталады. Күзгі жағдайда да оның тағамдық құндылығы орташа сапалы шалғынды шөптен кем түспейді.

2.2. Жеуге болмайтындар өсімдіктер

Шыңғыл күміс - биіктігі 50-200 см болатын қатты тікенді бұта бұрғыланған-қоңыр қабығымен. Жапырақтары қос ұшты, тікенекпен аяқталады, 1-5 жұп жапырақшалары

бар, ұзынша-сопақша пішінді. Гүлдер қызғылт, сирек ақ. Мамыр-маусым айларында гүлдейді. Жануарлар нашар жейді. Күзде және қыста түйелер мен қойлар жемістерді жейді және құлаған жапырақтар.

Сібір бузильнигі - биіктігі 40-75 см, сабағы түзу, борозды, көпжылдық шөптесін тамырсабақты өсімдік. Тамырсабақ қысқартылған, көптеген тамыр қабықшалары бар. Жапырақтары ұзынша-үшбұрышты немесе сопақша-сопақша, ұзындығы 5-35 см және ені 2,5-25 см, жиегі бойынша біркелкі емес тісті. Шеткі гүлдері ашық сары түсті. Маусым-тамыз айларында гүлдейді, тамыз-қыркүйек айларында жеміс береді. Әдеби деректерге сүйенсек, мал жемейді, зиянды арамшөп жайылымда болады және жойылуы тиіс. Геоботаниктердің бақылаулары бойынша жазда оны ішінара қойлар мен жылқылар жейді. Құрамында ақуыз мен талшықтың орташа мөлшері бар.

Сүтті шөп жоңғар - көп жылдық шөптесін өсімдік бастап сабақтарының биіктігі 35-110 см, жоғарыдан жақсы жапырақты. Жылы гүлдейді шілдеде, блодоноситтер шілде-тамыз айларында. Әдеби деректерге сүйенсек, жануарларды жеуге болмайды. Өс тамақтанғанда ауыз қуысының қабынуын тудырады, ал сауын сиырларда сүт қызыл түске боялады. Геоботаниктердің бақылаулары бойынша қойлар мен түйелер аздап жейді.

2.3. Улы өсімдіктер

Түлкіқұйрық брунец - сабағы тармақталған, биіктігі 80-100 см-ге дейін, гүлдері сарғыш реңді ақ түсті. Мамыр-маусым айларында гүлдейді, жемістері шілде-тамыз айларында піседі. Қамтиды алколоидисофоридин, софокарпин, алоперин. Белгілі жағдайлар бар улануларовец. Бұл дәлелденді алколоидтарбастамаларәрекетті етеді жүйке жүйесіне.

Жатаған укекіре - биіктігі 15-60 см көпжылдық шөптесін өсімдік. Мамыр-маусым айларында гүлдейді, шілде-тамыз айларында жеміс береді. Пішенде жейді барлық жануарларға қанағаттанарлық. Құрамында алкалоидтар бар, сондықтан ол улы болып саналады. Жылқылар ащыға ең сезімтал. Ащыдағы алкалоидтардың ең көп мөлшері сортаңданған топырақтарда байқалады. Улану ащыдан емес, оны зақымдайтын саңырауқұлақтан туындайтыны анықталды. Көбінесе улану шөптің нашар өсуімен және ащының қатты өсуімен жүреді.

2.4. Дәрілік өсімдіктер

Түлкіқұйрық брунец (софора) - көпжылдық тамырсабақты өсімдік Биіктігі 20-60 см. Сабағы тармақталған, бұтақтары жоғары бағытталған, жапырақтары сопақша-ұзынша жапырақшалары, гүлдері кілегей немесе ақ түсті, санаулы ғана сарғыш, тар жиналған, масақ тәрізді төбешіктер кисталар; бұршақ тәрізді, қою қоңыр немесе қара түсті. Шөпте улы алкалоидтардың шамамен 3% -ы кездеседі. Құрғақ өсімдіктен жасалған шаң (ұсақ

ұнтақ) күшті қасиеттерге ие инсектицидтік қасиеттері, бірақ оның уыттылығы анабазинге қарағанда әлсіз. Препараттардан жасалған брунца тыныс алуды қоздырады.

Дәрілік қандышөп - көп жылдық шөптесін тамырсабақты өсімдік түйіршікті, жоғарғы жағында биіктігі 20-100 см тармақталған сабақ. Маусым-тамыз айларында гүлдейді, тамыз-қыркүйек айларында жеміс береді. Тамырларда 16-17-ге дейін болады % лубильдік заттар, эфир майы. шавелқышқылды кальций, крахмал, бояғыш заттар. Халықтық медицинада ол қан кетулерге, диареяға, ветеринарияда - ішек ауруларына, диафоретикалық және вермифуга ретінде қолданылған. Медицинада және қазіргі уақытта халықтық медицинада - қатерлі ісіктерде, тері ауруларында, гомеопатияда - қалай қолданылады гемостатикалық өкпе ауруларында, гинекологияда, диарея кезінде, жараны емдейтін, антигельминтикалық, келесі жағдайларда асқазан-ішек ауруларында.

Нағыз қазтабаншөп - биіктігі 15-80 см болатын тармақталған тамырсабақты және түзу тармақталған сабағы бар көпжылдық өсімдік. Гүлдері ұзын, тығыз, үрейлі гүлшоғырында, ашық сары, бал иісі бар. Маусымнан қыркүйекке дейін гүлдейді. Жапырақтардан, гүлдерден және сығылған шырыннан алынған жапырақтар халықтық емдеу практикасында әр түрлі қолданыста болады.

Кәдімгі мыңжапырақ - биіктігі 20-120 см көпжылдық шөптесін өсімдік, тамырсабағы жіңішке, сусымалы, тармақталған. Жапырақтары найза тәрізді, қосарланған перисторланған. Гүлдері ақ, сары, қызғылт, қызыл, диаметрі 2-15 см күрделі қалқандарды құрайтын себеттерге жиналған. Шілдеден бастап гүлдейді қыркүйек.Тмыңжапырақтының раваты қанды тоқтататын қасиеттері бар және қабынуға қарсы қасиеттері бар.

Гмелин кермегі - көпжылдық шөптесін өсімдік. Шілде-қыркүйек айларында гүлдейді, тамыз-қыркүйек айларында жеміс береді. Тамырында 25% -ға дейін илеу бар заттардың. Егістікте өсіруге ұсынылады засолениях өнеркәсіптік мақсаттарға арналған топырақтарда. Медицинада тұтқыр және гемостатикалық агент ретінде және асқазан-ішек аурулары кезінде қолданылады. Жақсы бал өсімдігі, бірақ сапасыз бал береді.

Беггер итмұрыны - биіктігі 120-180 см, бұтақтары жіңішке түзу тікенектермен жабылған көпжылдық бұта. Маусым-шілде айларында гүлдейді. Піскен жемістерді олардың сарғыш түсі өзгерген кезде пайдаланыңыз ашық қызыл. Осы кезеңде олардың құрамында аскорбин қышқылының максималды мөлшері болады. Итмұрынның жемістерінде таниндер, минералды тұздар, қант, ақуыздар, майлар, каротин, С, В дәрумендері бар1, Жылы2, Р, РР және К, токоферолдар, органикалық қышқылдар және тағыда басқа Итмұрынның дәрумендік белсенділігінен басқа, құрамында қабынуға қарсы, өт айдағыш, диуретиктіктермен қасиеттері. Итмұрынның сығындысы өт секрециясын күшейтетіні тәжірибе жүзінде дәлелденген, сондықтан бауыр мен өт жолдарының ауруларын кешенді емдеуде көрсетілген. Жеміс препараттары итмұрынқолданылады жедел және созылмалы инфекцияларда, атеросклерозда, ішек

ауруларында, асқазан жарасында, пневмонияда және бронхопневмонияда және тағыда басқа

2.5. Табиғи азықтық алқаптар

Табиғи азықтық алқаптардың жалпы сипаттамасы және жіктелуі Баумақтың табиғи жағдайлары мен өсімдік жамылғысының табиғаты туралы Сарыөлең ауылдық округ шөлейтті аймаққа жатады. Мұнда жусан сияқты шөлді және тасты дала өсімдіктерінің түрлері кең таралған тар қырлы, жусан ақ жер, сұр квиноа, біргүн, тасбиюргун, қауырсынды шөптер - түкті, сарепталық, Лессинг, ойықты бетеге.

Шалғынды дәнді дақылдар мен шөптер аз таралған. Өсімдіктердің таралуы айқын зоналылыққа ие. Ең шеткі оңтүстікте қоңыр сортаң топырақтарда және қоңыр сортаңдарда негізінен сортаңды жайылымдар (біргұндар) кең таралған, тасбиүргіндіктер және көкпектәрізділер). Жылы орта бөліктің округ аумағы қоңыр және ақшыл-қызғылт топырақтарда төбешік жазықтар кең таралған жусандылар, қауырсынды шөптер (негізінен жусандар: тар қырлы, ақ жер, қауырсынды шөптерден - түкті). Солтүстік-шығыс таулы бөлігінде таулы ашық қоңыр топырақтарда түкті қауырсынды шөптерден және бетегелі шөптерден жасалған қауырсынды шөпті жайылымдар кең таралған жайылымдар, бмүліктік жағынан кері арналған орналасқан және көлбеу учаскелерде. Шұңқырлардың бойында бұталар кездеседі. Аумақтың солтүстік-батыс бөлігінде атап өтіледі бұталы жылтыр чиа артықшылығы бар өсімдік жамылғысы.

Округтің барлық аумағы негізінен жайылымдардан тұрады.

Шабындықтар мен егістік жерлерді алып жатыр ауыр емес бөлігі. Күршім өзенінің аңғарында ұсақ тоғайлар түрінде көктерек, терек, тал өседі кейбір бұталар. Өзендер мен бұлақтар аңғарларында, көл жағасындағы ойпаңдарда, жер бедері ойпаңдарында, осы сулардың минералдануына байланысты жер асты сулары жақын жерлерде дәнді дақылдар жиі кездеседі., шиевые және түкті мал жайылымдары шабындықтар, сондай-ақ солянкалар: сарсазановтар, көкпектәрізділер және басқа жайылымдар. Олар қалыптасады шалғынды-қоңыр сортаңданған сазды топырақтарда, шалғынды-қоңыр сортаңдарда және шалғынды сортаңдарда. Дәнді дақылдардан басым: бидай шөптері, волоснец, ажрек және қамыс.

Өте ылғалды жерлерде қияқтар мен қамыс өседі.

Далалық зерттеу материалдары бойынша флористикалық тізім 96 тұқымдас пен 27 тұқымдасқа жататын 124 түрді құрайды.

Тұқымдастардағы түрлердің саны бойынша олар басым: жұлдызқұрттар мен дәнді дақылдар - 21 түрден, тұман - 19 түрден, бұршақ тұқымдастар - 10 түрден, қолшатыр - 6 түрден, Лалагүл, раушан және Лабиат - 5 түрден, қарақұмық және қалампыр - 4 түрден, Қияқ - 3 түр, Тал, Крест тәрізді, Шошқалы, Норичниковые және жолжелкенділер - әрқайсысы 2 түрден, қалған тұқымдастар 1 түрден тұрады.

Өсімдік жамылғысында 20 түрі доминантты болып табылады.

Түрлердің басым көпшілігі (117 түрі - 94,3%) жейді мал басы, ментолықтырылғандармен 7 түрі қарастырылады, дәрілік - 16 түрі.

Карталарды салыстыру кезінде алынған өзгерістерді келтірейік геоботаникалық зерттеулерді 1980 және 2022 жылдар.

Бұрын геоботаникалық зерттеу Сарыөлең ауылдық округ 1980 жылы өткізілді. Аумақтың жалпы ауданы Сарыөлең ауылдық округ 1980 жылы жүргізілген зерттеу барысында 132384 га құрады. Қазіргі уақытта зерттеу алаңы 104449 га құрады. Округ алаңдарының бұрынғы және қазіргі зерттеудегі сәйкессіздігі ауылдық округтің солтүстік бөлігінің аумаққа қосылуына байланысты алды Абай ауылдық округіне қосылған.

2022 жылы жайылымдардың ауданы - 90681 га, ал 1980 жылғы зерттеуде - 101698 га құрады.

Солтүстік бөлігінде Сарыөлең ауылдық округтің шалғынды топырақтарында айтарлықтай өзгерістер болған жоқ, дәнді дақылдар да басым (жылтыр ши, бидай шөптері), волоснец тар), түрлі шөптесін (жалаңаш мия, шалғынды беде), арамшөптер (ұсақ жемісті сүттіген, бузульник сібір, брунецелисохвостный) шабындықтар мен жайылымдар. 1980 жылы жүргізілген зерттеуде шабындық алқаптары 4073 га, қазіргі уақытта 2337 га жерді алып жатыр.

1980 жылы жүргізілген сауалнамада ауылдық округтің солтүстік-батыс және батыс бөлігінде аумақтың үлкен аумақтары егістік жерлерге жатқызылды, қазіргі кезде бұл учаскелер сақталып қалды, тек кейбіреулері жайылымға кетті және дәнді-дәнді дақылдармен айналысатындар және жусанды қауымдастықтармен ойықты бетеге (бетеге), жусан басым тар қырлы, сирек бұталы жайылымдармен.

Орталық және шығыс таулы бөлігінде бұрындары бетегелі шөптер басым болса, қазір бетегелі жайылымдар басым. Ауылдық округтің орталық жазық бөлігінде жусан басым жусанды жайылымдар бар тар қырлы, ақ жер телімінің және суық өзгерген жоқ. Сортаңды жайылымдар есебінен қысқарды полинниктердің үстемдігі және жабық жайылымдардың.

1980 жылғы сауалнамада оңтүстік және оңтүстік-шығыс бөлігі Сарыөлең ауылдық округте шалғынды жайылымдар басым болды жұмсақ сабақты дәнді дақылдар (бидай, арпа және көкшөп), қазіргі уақытта осында басымдығы бар топтар басым ірі дәнді дәнді дақылдар (қамыс, ши және тағыда басқа) волоснец) жайылымдардан.

Солянка жайылымдары басым бірғұн, тасбиюргуна, көкпека және сарсазана қазіргі уақытта сақталған және тек доминанттар мен субдоминанттар ретінде тізбектерде орындар алмасқан.

Жалпы, аумақта Сарыөлең ауылдық округте өсімдік жамылғысында дала және тау шөптерінің айтарлықтай жақсарғаны байқалады, бұл ретте күзгі жайылымдарда сортаңдар басым.

Салыстыру кезінде мәдени-техникалық 1980 және 2022 жылдардағы зерттеулердің жай-күйі келесі өзгерістерді анықтады: 1980 жылы таза жайылымдық алқап 89997 га (85,1%) құрады, бұталанған - 9943 га (9,4%), құлатылған - 1223 га (1,2%), қоқыс тасталған - 1131 га (1,1%); 2022 жылғы зерттеуде таза жайылымдық алқап 50122 га (55,3%) құрады, бұталанған - 10038 га (11,1%), құлатылған - 2240 га (2,5%), қоқыстанған - 7105 га (7,8%), жабық - 21176 га (23,4%).

Тапталған жайылымдардың көбеюі мынаны көрсетеді шектен тыс мал жаю малдың, соның салдарынан тозған (тапталған және қоқыстанған) жайылымдар пайда болды.

Жайылымдық жүктемені азайтып, іс-шараларды жүргізу ұсынылады күресте арамшөпті өсімдіктермен.

Ұлғайту лақтырылған жайылымдарға түсіндіріледі 1980 жылы аумақтың орталық бөлігін егістік алқаптар алып жатқандықтан, 2022 жылы бұл учаскелер түкті қауырсынды шөптер басым жайылымдарға ауыстырылды (тырсы).

Табиғи азықтық алқаптардың жіктелуіне сәйкес Қазақстан Республикаларықазақстан, табиғи азықтық алқаптар зерттеу шекараларында қара-қызғылт аз дамыған және аласа таулы дала жайылымдары болып табылады. толық дамымаған топырақтарда, ашық-қызғылт түсті аз дамыған және толық дамымаған топырақтарда; шалғынды ашық-қызғылт сортаңды және шалғынды сортаңдардағы ойпатты шалғынды жайылымдар; ашық-қызғылт кәдімгі, толық емес және дамымаған, қоңыр кәдімгі және тау бөктеріндегі жайылымдар толық дамымаған топырақтарда; шалғынды, шалғынды-ашық қызғылт сортаңды, сортаңды тау бөктеріндегі ойпатты шалғынды жайылымдар, шалғынды-қоңырсузды, шалғынды-қоңыр сортаңдарда және шалғынды сортаңдарда.

Осы сыныптардың әрқайсысы жер бедері, ылғалдану дәрежесі, топырақ типі, олардың механикалық құрамы жағынан жағдайы жағынан ұқсас жемшөп алқаптарын біріктіретін кіші сыныптарға бөлінеді.

Зерттеу барысында өсімдіктер қауымдастығының 54 түрі, 38 кіші түрі және 20 модификациясы анықталды. Түрлері 28 топқа жүйеленген, олардың сипаттамасы төменде келтірілген.

Жергілікті өсімдіктер болмаған кездегі түрлері деп аталады антропогендік құбылыстар белгіленеді жұлдызшамен.

3. ТОПЫРАҚ

"Қазақстанның жер қорының табиғи-ауыл шаруашылығы" схемасы бойынша аудан бекіту зерттелген аумағы шөлейтті аймақта орналасқан Зайсан провинциялар Зайсан округ бойынша.

"Жүйелі тізімге және негізгі диагностикалық мәліметтерге сәйкес Қазақстанның таулы және тау бөктеріндегі аумақтары топырақтарының көрсеткіштеріне", (Алматы,

1989 г.) жерлерде Сарыөлең ауылдық округте топырақтың келесі типтері, кіші типтері және тұқымдары ажыратылады:

- ашық-қоңыр кәдімгі;
- ашық-қоңыр түсті толық емес және дамымаған;
- кәдімгі шалғынды ашық-қоңыр сары;
- шалғынды-ақшыл-қызғылт сортаңды және сортаңды;
- кәдімгі қоңыр;
- қоңыр сортаңды;
- шалғынды-қоңыр сортаңды;
- қоңыр сортаңдар;
- шалғынды-қоңыр сортаңдар;
- шалғынды сортаңдар.

Төменде жоғарыда аталған топырақтардың сипаттамалары келтірілген.

Ашық қоңыр түсті кәдімгі топырақтар тау бөктеріндегі жазықтың беткейлерінде шектеулі таралуды алды. Топырақ түзуші жыныстар көбінесе қиыршық тасты элювиалды-делювиалды шөгінділермен едәуір тереңдікте жатқан лесс және лесс тәрізді саздақтар болып табылады; көбінесе топырақтар элювиалды-делювиалды шөгінділерде түзіледі. Механикалық құрамы бойынша сазды.

Өсімдік жамылғысы ұсынылған шымды-дәнді-тар үлесті-жусанды, тырс-бетегелі-ұзынбөлекті жусанды және шымды-дәнді-тар бөлікшелі жусанды-изенді түрлері бойынша.

Қарашіріктің құрамы кәдімгі ашық қоңыр түсті үстіңгі горизонттаср-да АҚедем 2% құрайды, 1,3-2,6% шегінде ауытқиды және көкжиекте азаяды. Жылы 1,3-2,1% шегінде ауытқулармен 1,4%-ға дейін. Көкжиекте Жылы 2 бұл шама почтаға өзгеруде (орташа шамасы 1,2%); көкжиекте ЖС гумустың мөлшері 0,3-1,1% аралығында ауытқиды, орташа есеппен 0,8% құрайды.

Қарашірік горизонттарының қалыңдығы, жалпы профиль сияқты, салыстырғанда төмендеді жуылмаған сілтіленген қара топырақтармен. Сонымен, көкжиектердің орташа қалыңдығы А+В, ауытқулары 42-58 см аралығында 48 см құрайды, ал топырақ профилінің жалпы қалыңдығы тұтастай алғанда 64-98 см аралығында ауытқиды, орташа есеппен 80 см.

Топырағы жайылымдық жерлер ретінде сипатталатын учаскелер пайдаланылады.

Ашық қоңыр түсті толық емес және дамымаған топырақтар орайластырылған тау етегіндегі жазықтардың тегістелген беткейлеріне, еңіс беткейлері мен құламалардың үстірт тәрізді төбелеріне, сондай-ақ аласа таулардың толқынды-төбелі беттеріне.

Олар аласа таулардың әртүрлі экспозицияларының беткейлерінде және толқынды толқынды көлбеу тау бөктеріндегі жазықтарда дамиды.

Табиғи өсімдік жамылғысы, ұсынылған шымды-дәнді-тар бөлікшелі жусанды, бетегелі-тырс-жусанды, бетегелі-жусанды, бұталы-шымды-дәнді-әр түрлі шөптесін

өсімдіктер, бұталы-шымды-шымды-тар ұзынша жусанды, тар ұзынша жусанды, узкодопь чат жусанмен және басқа қауымдастықтар.

Топырақ түзуші жыныстар 40 см және одан жоғары шектерде жатыр топырақтың беті және тығыз жыныстармен немесе олардың қоқысымен бейнеленген.

Горизонттағы гумустың құрамы А 1,3-2,5% аралығында ауытқиды, орташа мәні 1,6%. Оның тереңдікпен азаюы біртіндеп жүреді. Күштілігіне байланысты қаңқалық ерекшелігімен сипатталатын топырақтың жалпы қарашірік қоры салыстырғанда айтарлықтай аз толық бейінді нұсқалары.

Қарашірік горизонттарының қалыңдығы, жалпы профиль сияқты, салыстырғанда төмендеді жуылмаған сілтіленген қара топырақтармен. Сонымен, көкжиектердің орташа қалыңдығы А+В, 42-58 см аралығындағы ауытқулармен 48 см құрайды, ал жалпы қуаттылық топырақ профилі тұтастай алғанда 64-98 см аралығында ауытқиды, орташа есеппен 80 см құрайды.

Бұл топырақтар жайылым ретінде пайдаланылады.

Шалғынды ашық-қоңыр кәдімгі топырақтар топырақтың бұл түрі қалыптасады кіші аймақта ашық қызғылт түсті топырақтар салыстырмалы түрде төмен жерлерде, жер үсті суларының немесе жер асты бүйірлік ағындарының уақытша жиналуына байланысты ылғалдылығы жоғары жерлерде немесе жер асты суларының таяз (3-6 м) шөгінділері бар жерлерде.

Топырақ түзуші жыныстар ретінде сол шөгінділер қызмет етеді сәйкес келетіндердің автоморфты топырақта.

Топырақтар батыс бөлігінде ұсақ дақтарда таралған Сарыөлең ауылдық округ және рельефтің жағымсыз формаларымен шектелген: арқалықтардың, бөренелердің түбі, білеуаралық тұйық төмендеулерге.

Өсімдік жамылғысы ұсынылды дәнді-шөбі-әр түрлі шөптесін бірлестіктермен.

Белгілердің болуы жарқырау профилде немесе жыныста; қарашірік горизонтының қалыңдығы А+В, 41 см және одан жоғары; болмауы немесе көрінісі сортаңданушылықтар әлсіз дәрежеде көкжиекте Жылы ; 0-150 см қабатта уытты концентрацияларда тез еритін тұздармен тұзданудың болмауы; В горизонтында тұз қышқылынан қайнау.

Сипатталған топырақтар жайылым және шабындық ретінде пайдаланылады.

Шалғынды-ақшыл-қоңыр сортаң және сортаң топырақтар бұл топырақтар таралған солтүстік, солтүстік-батыс және орталық бөліктерде округтер. Олардың қалыптасуы таяздықпен байланысты жатқан минералдандырылған жер асты суларымен немесе елеулі топырақ түзушілердің тұздануы шаюға қарағанда эффузиялық ылғалдану режимінің айқын басымдығы бар жыныстар.

Өсімдік жамылғысы келесі түрлермен ұсынылған: дәнді-қияқты, дәнді-шөбі-әр түрлі шөптесін өсімдіктермен, волоснец-арам шөптесін өсімдіктермен, қамыс,

дәнді-түрлі шөптесін, ши-шренков жусанды,сағиево-брунцовтар, чиев-камфоросмов-бескильницецтар және тағыда басқа

Болуымен сипатталады суда еритін 0-30 қабаттағы тұздар см,количество сапасы оның тұздылығы әлсіз дәрежеге сәйкес келеді.

Белгілердің болуы жарқырау жыныста немесе профилде; горизонттағы сіңірілген натрийдің мөлшері Жылы соманың 5-15% құрайды; қарашірік горизонтының қалыңдығы А+В, 40 см және одан аз; профильдің кез келген бөлігінде қайнау; тұзданудың болмауы суда еритін 0-150 см қабаттағы уытты концентрациядағы тұздармен.

Қаралатын мәселелер топырағы жайылым және шабындық ретінде пайдаланылады.

Кәдімгі қоңыр - қоңыр топырақтар Сарыленскінің ауылдық округтің шағын кеңістігін.

Топырақ түзуші жыныстар әр түрлі және ұсынылғанқұмдар және құмды сазды көне аллювиалды шөгінділермен, жиі аударылатындармен кейінгі уақытта екі мүшелі сазды-малтатасты шөгінділермен (тұздалмаған немесе гипсті), ал сондай-ақ түрлі-түсті, ішінара тығыз және құмды, үшіншілік саздармен, негізінен гипсті және сортаңданған.

Шөптесін жамылғыдәнді дәнді-тар бөлікшелі жусанмен және тар ұзынша жусанды түрлері бойынша.

Қарашірік горизонтының қалыңдығы А + В, сирек 30 см-ден асады. Өтпелі көкжиек ЖС оның ақшыл-қоңыр түсі бар, оның қалыңдығы 20-30 см аралығында өзгереді.

Гумустың мөлшері 1-2% аралығында өзгереді; өкпе топырағында мехқұрамыаэта шамасы одан да аз болуы мүмкін.

Қайнау жер бетінен анықталады (жоғарғы горизонттағы көмірқышқыл газының мөлшері 3-6% құрайды), ал карбонаттардың максимумы ӘК карбонатты-иллювиалды горизонтында анықталады.

Топырақтың сіңіру қабілеті төмен - 10-14% дейін мг-экв/100 г топырақ, топырақ сіңіргіш кешен негізінен кальциймен (80-85%) және магниймен (10-15%) қаныққан; калий 4-5% шегінде, ал натрий, әдетте, 1%-дан аз, бірақ кейде оның мөлшері жалпы мөлшердің 5%-на дейін жетуі мүмкін.

Сипатталған топырақтар жайылым ретінде пайдаланылады.

Қоңыр сортаңды Сарыөлең ауылдық округі аумағында кең таралған.

Сортаң топырақтардың түзілуі мыналармен байланысты сортаңданған топырақ түзушілермен жыныстармен, негізінен ауыр механикалық құраммен.

Өсімдік жамылғысытүрік-тырса-ақ топырақты жусанмен ұсынылған, бұталы-тырс-терескендермен, бұталы-дәнді дақылдармен,бел-жер-жусанды, ақ топырақты-терескен, көклекті-ақ топырақты-жусанды типтермен.

Қоңыр сортаң топырақтардың профілі айқын сараланған генетикалық сортаң типі бойынша горизонттар: жер бетінен кедір-бұдыр, тығыз және жарылған қыртыс пайда болып, айналады. қатпарлы көкжиек А.

Оның астында орналасқан иллювиалды көкжиек және айқын білінетін қоңыр (қызғылттау) түске, тығыз қатпарлануға қабілетті, жаңғақтау немесе жаңғақ-призма тәрізді құрылымдық ерекшеліктердің қырларында жылтырлығы бар құрылым. Дәреженің өсуіне қарай сортаңданушылықтар артады тығыздықтар және айқынырақ көрінеді құрылымы.

Ондағы сесквиоксидтердің көбеюі жиі байқалады, бұл горизонттың қызыл түске ие болуымен көрінеді. Ол сондай-ақ сіңіргіш кешендегі алмасу натрийінің жоғарылауымен сипатталады, оның мөлшері қосындының 5-тен 15%-ға дейін ауытқиды және сілтілілігі жоғарылайды.

Магнийге бай тау жыныстарында дамытын топырақтарда оның құрамы "магнийдің" өзіндік көрінісімен 25-45% жетеді. сортаңданушылықтар, жұқа арқылы анықталатын қатпарланушылықтар қыртыс асты қабатының ғана емес, сонымен қатар В горизонтының жоғарғы бөлігінің де. Мұндай топырақтарда шамалы ұлғаю байқалады гумустың құрамы және осы көкжиекте алмасу мүмкіндіктері.

Топырақтар тұз қышқылынан, әдетте, жер бетінен қайнайды, дегенмен, "жеңіл" сортаң топырақтарда қайнау температурасын тереңірек төмендетуге болады.

Уытты концентрацияларда 0-80 см шегінде тез еритін тұздар қабаттар жоқ.

Аталған топырақтары бар учаскелер жайылымдық жерлерге пайдаланылады.

Шалғынды-қоңыр сортаңды - бұл топырақтар ауылдық округтің оңтүстік бөлігінде кездеседі.От шалғынды кәдімгі қоңыр қоңырлар көзге көрінетіндердің болуымен ерекшеленеді оңай еритіндердің мөлшерлері 30-80 см қабаттағы тұздар. Тұзданудың түрі мен дәрежесі әртүрлі.

Табиғи өсімдік жамылғысы қамыс, дәнді және аралас шөптерден тұрады, дәнді-арамшөпті шөптермен, чиев-шренковск жусандарымен, ши-терескеновтармен, ажрековтармен, селитра-жусанды-ажректі-камфоросмомды және терескен-торғайот типтерімен.

Олар әдетте сортаңды, бірақ сонымен бірге пайда болуы мүмкін салықсыз нұсқалар. Жарқ ету қарашірік горизонтының төменгі бөлігінде, кейде көкжиекте А; бетінен тұз қышқылынан қайнау; 30-80 см қабатта әлсізден күшті дәрежеге дейін тұздану; сортаңдану кез келген дәрежеде көрінеді.

Тұз қышқылының қайнауы жер бетінен байқалады. Максималды Карбонаттар ӘК көкжиегінде немесе Бастап - 5%.

Горизонттағы гумустың құрамы А елеусіз - 0,8-0,9%. Тұздану бейін бойынша ал аналық тұқымда жоқ.

Қаралатын мәселелер топырағы жайылым және шабындық ретінде пайдаланылады.

Қоңыр сортаңдар аумақтың оңтүстік және орталық бөліктері, рельефтің әлсіз ойпаттары бойындағы қоңыр топырақтар арасында кездеседі. Үлкен қуатпен ерекшеленеді сортаң үстіндегі горизонт, тұзды горизонттың тереңірек пайда болуы.

Көкжиектің қуаты А 11-18 см аралығында ауытқиды. Көкжиегі В, анық көрсетілген, оның қалыңдығы 11-20 см. Көкжиекте Жылы2 тұздардың жиналуы және карбонаттардың бөлінуі байқалады. Қайнау жер бетінен және бүкіл профиль бойынша анықталады.

4. ЖАЙЫЛЫМДАРДЫ ҰТЫМДЫ ПАЙДАЛАНУ НЕГІЗДЕРІ.

Сарыөлең ауылдық округінің жерлері бір негізгі учаскемен ұсынылған - кадастрлық кварталдар 05-072-028, 05-072-029, 05-072-030, 05-072-031, 05-072-032. Сарыөлең ауылдық округінің әкімшілік орталығы-Сарыөлең ауылы.

Сарыөлең ауылдық округінің жерлері солтүстігінде ЖҚЗ жерлерімен, шығысында Абай және Қалғұты ауылдық округтерінің жерлерімен, оңтүстігінде Балықшы ауылдық округінің жерлерімен, батысында Күршім ауылдық округінің жерлерімен және Бұқтырма су қоймасымен шектеседі.

Іздестіру аумағының жалпы ауданы 104449 га құрады, оның ішінде олардың ауыл шаруашылығына пайдаланылатын басқа да пайдалы қазбалары алқаптар - 101337 га, басқа алқаптар - 3112 га.

Ауыл шаруашылығы алқаптары жайылымдармен - 90681 га, шабындықтармен - 2337 га, егістік жерлермен - 8319 га құрайды. Басқа жерлермен қатар мыналар бөлінді: жапырақты орман - 574 га, қамыс батпақтар - 234 га, тау жыныстарының шығымы - 627 га, сортаңдар арамшөпті - 362 га, тақырлар - 144 га, су беті - 69 га, елді мекендер - 440 га және қосалқы құрылыстар - 36 га. (7-қосымша, 15-нысан)

Округтің негізгі бөлігі Зайсан бассейнінің аумағында орналасқан, ол Зайсан көлі мен Бұқтырма су қоймасына қарай концентрлі көлбеу сияқты әлсіз таулы жазық болып табылады.

Жер бедері бойынша Зайсан ойпаты әлсіз бөлінген жазыққа жатқызылуы мүмкін. Тау асты жолағының оңтүстігінде оның өте әлсіз беткейлері бар және Зайсан көліне қарай беткейлері бар. Жиектер көбінесе қатты бөлшектенеді, кейде таңқаларлық пішіндер түзеді. Бассейннің батыс бөлігінің рельефі ақшыл-толқынды немесе толқынды жазық сипатқа ие, сонымен қатар көбінесе су ағындарының арналарымен кесілген, кейде бетіне өте қатты кесілген.

Сарыөлең ауылдық округінің аумағы сумен нашар қамтамасыз етілген. Бұлақтар мен бұлақтар аз. Тау етегіндегі жазықтағы жер асты сулары 2-ден 50 м-ге дейін тереңдікте жатыр. округ аумағында Күршім өзені ағып жатыр, құдықтар мен бірнеше ұсақ көлдер бар. Округ аумағының жазық бөлігі негізінен таяз тереңдікте жатқан және тұщы сулардың басым болуымен түрлі-түсті минералдануы бар жер асты суларымен сипатталады.

Округтің ең үлкен су артериясы-Күршім өзені. Округ аумағы арқылы өтетін Күршім өзені Алтайдың биік жоталарынан бастау алады және аралас қоректену түрімен (жаңбыр, қар және топырақ) сипатталады. Күршім өзенінің тұрақты ағысы

және жайылымдар мен ауылшаруашылық сумен жабдықтауға жарамды судың сапасы жақсы.

Жалпы, округ аумағының таулы бөлігіндегі жайылымдар жақсы суланған, ал жазық бөлігінде әлсіз. Құдықтар аз.

Өсімдік жамылғысы рельефке, аймақтың эдафикалық және климаттық жағдайларына сәйкес келеді. Далалық зерттеу материалдары бойынша флористикалық тізім 96 ұрпақ пен 27 отбасына жататын 124 түрді құрайды.

Тұқымдастардағы түрлердің саны бойынша: Астерацеялар мен дәнді дақылдар - 21 түрден, Маревтер - 19 түрден, бұршақ тұқымдастар - 10 түрден, қолшатырлар - 6 түрден, лалагүлдер, Розацея және Лабиат - 5 түрден, қарақұмық және қалампыр - 4 түрден, шөгінділер - 3 түрден, талдар, Крест тәрізділер, шошқа, Норичниктер ал жолжелкен-әрқайсысы 2 түр; қалған отбасылар 1 түрден тұрады.

Өсімдік жамылғысындағы доминанттар-20 түрі.

Түрлердің басым көпшілігін (114 түрі немесе 91,9 %) мал жейді; жеуге жарамсыз - 3 түрі, улы - 7 түрі, дәрілік - 16 түрі.

Зерттеу аймағының флорасын экологиялық талдау жазықта ксерофиттердің кең таралғанын көрсетеді.

Жер бедерінің элементтері өсімдік жамылғысының таралуында маңызды рөл атқарады. Зерттеу нәтижесінде өсімдіктердің тіршілік ету ортасы мен құрамына байланысты табиғи жем-шөп алқаптары рельефтің негізгі формалары: төмен таулар, төмен таулардың төмендеуі, толқынды, толқынды-толқынды, сәл толқынды жазық, жазықтың төмендеуі шегінде жүйеленген.

Жер пайдалану аумағындағы жоғарыда сипатталған барлық қауымдастықтар қазіргі уақытта жеке мал жаю үшін пайдаланылуда.

Маусымдық пайдалану бойынша жайылымдар арасында Көктем-Жаз-Күз басым - 65110 га (71,8 %). Көктемгі-жазғы-күзгі жайылымдардың азықтық қоры 257095 ц құрғақ массаны немесе 139882 ц азықтық бірлікті құрайды (2-қосымша, 9-нысан).

Көктемгі-жаздық-күзгі жайылымдар 14463 га (16,0%) алып жатыр. Көктемгі-жаздық-күзгі жайылымдардың жем қоры 67447 ц құрғақ массаны немесе 39767 ц Жем бірлігін құрайды.

Күзгі жайылымдардың үлесіне 11108 га (12,2%) келеді. Күзгі жайылымдардың жемшөп қоры 25979 ц құрғақ массаны немесе 11097 ц жемшөп бірлігін құрайды.

Зерттелген аумақтың жайылымдарының жалпы жем қоры 350521 ц құрғақ массаны немесе 190746 ц Жем бірлігін құрайды.

Ауданы 2337 га болатын шабындықтардың жемшөп қоры 18573 ц құрғақ массаға немесе 9096 ц жемшөп бірлігіне тең.

Сарыөлең ауылдық округінде 01.07.2022 жылға әлеуметтік-экономикалық паспорттың деректері бойынша 9629 бас қой мен ешкі, 5300 бас ірі қара, 2176 жылқы немесе 49185 шартты қой басы бар, жалпы жем қоры 369094 ц құрғақ масса.

Округ аумағында 170 күнге созылатын жайылым кезеңінде 86845 қой бағуға болады.

Жайылымдардың мәдени-техникалық жай-күйі 4-қосымшада келтірілген, 11-нысан. Жайылымдардың жалпы ауданынан 90681 га таза алқапқа 50122 га (55,3 %), бұқтырылған - 10038 га (11,0 %), тығындалған - 21176 га (23,4 %), құлатылған - 9345 га (10,3%) келеді.

Құлатылған жайылымдарға мыналар жатады: 2240 га (құлатылған жайылым алаңының 2,5%), біржылдық-Солянка өсімдіктерімен өскен; 792 га (0,9 %) - нашар жейтін өсімдіктермен бітелген; 6313 га (6,9 %) - улы өсімдіктермен бітелген.

Шабындықтардың жалпы ауданы 2337 га, таза алқаптарға 993 га (42,5%) келеді, улы өсімдіктермен бітелген - 1344 га (57,5 %). Округ аумағында жайылымдық жүктемені азайту және 15077 га алқапта мал жаюды ретке келтіру ұсынылады. арамшөптермен күресу 3304 га алқапта ұсынылады.

4.1. Ұтымды пайдалану жайылымдардың.

Жайылымдар мен жайылымдық мал азығының маңызы. Жасыл шөп-жоғары коректік Жем. Ең жақсы жайылымдық шөптер, әсіресе дәнді-бұршақты шөп қоспалары 100 кг-нан асатын 10 кг-нан асатын ақуызды және 100-ге дейін жем бірлігін қамтиды. Сонымен қатар, шөптің сіңімділігі жасыл шөпке қарағанда едәуір төмен (15-20 %).

Жайылымдық жасыл шөпте, мысалы, А дәрумені Шөпке қарағанда шамамен 10 есе көп. Минералды заттар (негізінен кальций мен фосфор тұздары), олардың жетіспеушілігімен жануарлардың дұрыс өсуі мен дамуы мүмкін емес, жасыл шөпте қажетті мөлшерде болады, бұл әртүрлі аурулардың алдын алуға көмектеседі.

4.2. Жайылымның мыналарға әсері шөп тіреуіш.

Мал жаю өсімдіктерге үлкен әсер етеді. Шөпті тістеу, зақымдау, қағу, жерге тигізу оның жағдайына айтарлықтай әсер етеді. Сонымен қатар, жайылым шалғынды жерлердің топырағына әсер етеді, оны тығыздайды, топырақтың физикалық қасиеттерін, су-ауа және тамақтану режимін өзгертеді.

Жайылым нәтижесінде өсімдік жамылғысы өзгереді: шөптегі өсімдік түрлерінің саны азаяды, негізінен жайылымға төзімді өсімдік түрлері сақталады.

Жайылымдарды дұрыс пайдаланбаған кезде көбінесе құндылығы төмен шөптер, дөрекі шөптер пайда болады, шөптердің сапасы нашарлайды, шөптердің өнімділігі төмендейді.

Жайылымның өнімділігі шөпте шабындық шөптердің болуымен ғана қамтамасыз етіледі, олар шабылғаннан кейін тез өсіп, жайылым кезеңінде Жасыл массаның тұрақты шығуын қамтамасыз етеді. Бұл қабілет көбінесе жайылымдағы шөптің негізін құрайтын негізгі дәнді дақылдарға тән.

Жайылымдарды ұтымды пайдалану кезіндегі негізгі талаптар жайылымдардың жоғары өнімділігін алу үшін жағдай жасауға, шөптің құнды құрамын ұзақ уақыт сақтауға, жайылымдық азықпен малдардың ең көп санын қамтамасыз етуге және мал шаруашылығы өнімдерінің жоғары шығымдылығын алуға дейін азаяды.

Осыған байланысты шөпті жайылымдық пайдалану кезінде қосалқы қоректік заттардың жинақталуы мен жұмсалуды, шөптердің өсуі мен дамуының биологиясы, шөптің қайта өсуіндегі маусымдық ауытқулар, жайылымдардың "демалу" кезеңдері үлкен маңызға ие. Жайылымдарды пайдаланған кезде, ең алдымен, жайылымдардың уақыты, биіктігі мен саны, сондай-ақ жайылымдарға қалыпты жүктеме үлкен маңызға ие.

Жайылымдардың өнімділігін қолдайтын және арттыратын іс-шаралар. Жайылымдарда егінді және жақсы жемшөп құрамын бүкіл пайдалану кезеңінде жоғары деңгейде ұстап тұру тек ұтымды пайдалану әдістерінің үйлесімімен ғана мүмкін болады. Шөптерді пайдаланудың жеткілікті қарқындылығымен өнімділікті жоғары деңгейде ұстап тұруға мүмкіндік беретін бірқатар шаралар бар: жайылымға күтім жасау шараларын қолдану (тыңайтқыштар енгізу, шөптерді егу, уланбаған қалдықтарды шабу және басқалар), мезгіл-мезгіл демалу, тұқымдар пісіп болғаннан кейін шөпті пайдалану, шабындықпен жайылымды пайдалану, жайылымдық-учаскелік жаю жүйесін енгізу.

Бұл іс - шаралардың барлығы шашыраңқы емес, белгілі бір жүйеде-жайылымдарда жайылым айналымын ұзақ уақыт пайдалану жолымен қолданылуы тиіс.

Жайылымдардың шөптесін жерлерін күтіп-баптау және бір мезгілде жақсарту, сондай-ақ олардың өнімділігін арттыру шараларына су режимін жақсарту және реттеу, бүршіктер мен бұталарды жою, арамшөптермен күресу және тағыда басқа іс-шаралар жатады.

5. ЖАЙЫЛЫМДАР АУМАҒЫН ҰЙЫМДАСТЫРУ

Мал шаруашылығына берік жем-шөп базасын құруда және жайылымдардың деградация процестерінің алдын алуда арзан және қоректік жемшөптің негізгі көздерінің бірі болып табылатын жайылымдарды дұрыс пайдалану маңызды рөл атқарады.

Табиғи жайылымдарды ұтымды пайдаланудың негізі жайылым айналымы болып табылады.

Жайылым айналымы-бұл шөптің өнімділігін сақтауға және арттыруға бағытталған жайылымдарды пайдалану және күту жүйесі. Бұл белгілі бір ретпен жылдар бойы қайталанатын Жеке пайдалану және күтім әдістері кезектесетін жүйе.

Өсімдік жамылғысының ерекшеліктерін ескере отырып, жайылымдардың белгілі бір түрлерінде шөпті уақтылы егу, жайылымдық шаруашылықты ұйымдастыруға

кететін шығындарды азайту, жайылымдық учаскелер мен су көздерін дұрыс орналастыру, сондай-ақ жануарлардың бос қозғалысын барынша азайту қажетті ветеринариялық-профилактикалық талаптардың сақталуын қамтамасыз етеді.

Күршім ауданы
Сарыөлең ауылдық округі
бойынша 2026-2030 жылдарға
арналған
жайылымдарды басқару және
оларды
пайдалану жөніндегі Жоспарға
3-қосымша

Жайылымдық инфрақұрылым объектілері туралы және ауыл шаруашылығы жануарларын айдауға арналған сервитуттар туралы мәліметтер

Р/с №	Жайылымдық инфрақұрылым объектілері	Пайдаланудағы жайылым инфрақұрылым объектілерінің саны, бірлік	Құрылысты (қ а й т а жаңғыртуды) қажет ететін жайылым инфрақұрылым объектілерінің саны, бірлік	Ұзындығы, километр	Ауданы, мың шаршы метр
1	2	3	4	5	6
1.	Суландыру құрылыстары(ұңғымалар, құбырлы және шахталық құдықтар, қазандар)				
2.	Құрылыстар, көпірлер, жолдар				
3.	Мал айдау трассалары, мал тоқтайтын суару алаңдары		3	30 95 80	
4.	Қой тоғытатын ыдыстар, қора-жайлар мен қоршалған орындар, жайылым қоршаулары, шарбақтар (соның ішінде электр қоршаулар), а у ы л шаруашылығы				

	жануарларын айдап-бөліп жаюға арналған зағондар				
5.	А у ы л шаруашылығы жануарларын ветеринариялық өңдеуге арналған бөліністер	Сарыолен ауылы - 1 Барак Батыр ауылы - 1 Бирлик ауылы - 1			
6.	Электр және жылу энергиясымен қамтамасыз етуге арналған құрылыстар мен объектілер, жаңартылатын және баламалы энергия көздерін пайдалану жөніндегі объектілер				
7.	С у м е н жабдықтау объектілері тіршілікті қамтамасыз етудің басқа түрлері, персоналдың маусымдық тұруына арналған құрылыстар және жайылымдарды күтіп-ұстауға және пайдалануға қажетті өзге де мүлік	табиғи суару орны - өзендер, бұлақтар және бұлақтар			

Күршім ауданы
Сарыөлең ауылдық округі
бойынша 2026-2030 жылдарға
арналған
жайылымдарды басқару және
оларды
пайдалану жөніндегі Жоспарға
4-қосымша

1-кесте. Ауылшаруашылығы жануарларының иелерін көрсете отырып, олардың саны туралы деректер

№ п/п	Ж е к е тұлғалардың тегі, аты, әкесінің аты (бар болса) немесе заңды тұлғалардың атауы	Бизнес сәйкестендіру нөмірі / иесінің жеке сәйкестендіру нөмірі	Бас саны, бас			
			Ірі қара малы	Жылқылар	Ұсақ мал (ешкі)	Ұсақ мал (қой)
1	2	3	4	5	6	7
1	Абдреимова Гульназ Дамировна	701020402318	3			
2	Абдылдабек Онер	700410302884	14			34
3	Абылкамит Амина	415650379	4			
4	Абылкайрова Кульмайра	530123402001	210	45		
5	Адыкенов Ерлан	680901303568	6			
6	Ажикенов Серик	691031301428	43			
7	Айдарбеков Талгат Айдарбекулы	830616300814		46		
8	Айдарбекова Динара Ержановна	890622401565		10		
9	Айтан Бейсен	870723351540	17		1	20
10	Айтказы Жұмағазы	760105350778	15			
11	Акжаркын Адал	720310350775	3	1		12
12	Акимгожина Кулия	420820400755	7	1	5	24
13	Акпаев Ербол кудайбергено вич	750330300238			1	11
14	Ақан Данияр Ержанұлы	950213350329		15		
15	Ақиқат Сауле	960125000565	14			
16	Аққоян Мимінхан Аққоян	730701499088	2			
17	Ақметбай Боранбек	760424399071	5			25

18	Аксартова Гүлбарам Амангелдіқызы	641021400938		30		
19	Алдербаев Елтай	560711301029	12		3	20
20	Алиасқан Мурал Алиасқанович	701010399161	16	2		17
21	Алиасқан Бақыт	640707399065		4		
22	Альдеков Калибек	470212301502	5			19
23	Аманбаев Нурсабет Акзамбекович	660201303053	7			8
24	Амыр Орлеубек	740905399072	36	1		21
25	Анекей Улабек	790615399065	28	4		27
26	Аншек Нурбек	701006350622	13			16
27	Арыкша Ануарбек	500307399032	14			32
28	Аскаров Еркын	610101308100	4	5		8
29	Асылхан Нәзигүл	841001000192		1		
30	Ахмадиев Мадияр	390101319564	2	4		10
31	Ахмадиев Манап	440206300546	11	2		25
32	Ахмеджанова Айтжамал	620515402507	3	4		10
33	Ахметкали Баян	841128302822	18		1	18
34	Ахметкали Таскын	700927302835	12		4	30
35	Баах Николай	631016302027	3			
36	Бажан Жұмабек Жұмабекұлы	851116302998	2			11
37	Базаров Глеукан	621014301561	33	20		34
38	Байтуманов Куандық Аукенович	540419301662				9

39	Байтуманов Нурбек	680202303499		8		
40	Бейсен Кайрат	800403399057	18		1	16
41	Бек Мұрат	920809351004	38	1		
42	Бекен Минзәур	900210451675	9			
43	Бәйжік Мұрат	850802399104		24		
44	Бидаш Бұлбұлқан	860510451408	12			
45	Билимхан Солтан	530610000126	11			
46	Білімхан Жануалхан	840714499051	11			
47	Бокешев Сейсенбы	511002300208				5
48	Боленхан Шаттықгүл Боленханұлы	770215403534	11			
49	Ботабаев Марат	641221301997	92	97	47	468
50	Букетов Данияр	811118302446	3			5
51	Бухарбаев Ермат	650202302069				12
52	Бұдырхан толеш нет	761109499098	14		9	4
53	Газизов Мейрамбек	920501351248	138			
54	Даутова Кульбану	500806401843	11	10		16
55	Добыш Токан	710603399134	8			19
56	Донаш Риза	860618499053				8
57	Дубай Болыс	760801399123	24			7
58	Дуйсенбаева Казине	480515401343	3			
59	Дуйсенгазин Амангельды Советбекович	650714301381	9			
60	Дуйсенгазин Турсынкан	620514302179	8	2	2	23
61	Ералимов Болат Мамбетұлы	610812302375		13		
62	Ергалиева Галия Советкановна	660103402237	7			

63	Есымханов Серык	540305301414	54		7	37
64	Әбілқат Айқын -	750105000334	6			
65	Әбілқат Жұмабек	841202399054	68			
66	Әділхан нұрлыбек әділхан ұлы	890330399097	59			
67	Әзімхан Бекболат Қымбатбекұл ы	941001350852		49		
68	Әкеш серік	680401000368	18			23
69	Әнуэрбек Болат Әнуэрбек ұлыБолат	720918399149	25			19
70	Жабер Баелхан	751008350721	16			19
71	Жакия гымын жакияұлы	660804350569	24			19
72	Жаксыбаева Ро за Кавкановна	470922401013	5			4
73	Жаксыбаев Қуандық	560403301282	3			18
74	Жампеисов Талгат Батырханович	641122301344	2			40
75	Жанабаева кульпаш камзановна	541012401996	5			
76	Жанаев Актангелды	580215302976	6			8
77	Жанар Турарбек	900309399106	4			
78	Жанузаков Женыскан	580509302141	2		2	15
79	Жунусов с	541116301122	2			4
80	Жунусов Сакен	481224300841	1			
81	Журтбаев Мамырбек	580507301846	5			22
82	Жүнісбек Тәлімбек	650319399038	12			18
83	Зейнелғап Жеңісхан	730810000373	11			

84	Зияш Гулина -	760609499063	8			
85	И б а к Кабылбай	860113303275	30	28		
86	Ибак Калыйя	810320403070	5			
87	Ибак Мұрат	800617303343	8			6
88	Ибраева Кульсин Кабыкеновна	621203402286	284	28		
89	Игисинов Даурен Борисович	820215302978				1
90	Игисинов Жомарт	560724301119	9			19
91	Игисинов Мурат	540812301410	9			
92	Идагам Сауырбек	630210399110	19		3	19
93	Изамаденов Кайрат	631227300711	12	1		7
94	Изамадинов Ерден	680426302191	10			5
95	Изамеденов Бакытбек	660324301125	10	2	4	8
96	Имошкен Талапкан Имошкен	870601399026	10			
97	Исаканов Кадырхан Данканович	650801302878	12	5	3	36
98	Кабанбаева Асель Асылбековна	870213401499	3			
99	Кабдешов Нұрлан	671126301212	8			
100	Кабдолда Уларбек	760305399044	8	3		
101	Кабдуллин Аргынбек	650126302610	2			
102	Кабыкенов Ербол Рахимович	740103300251		11		
103	Кабыкенова Кабыкул	490725401046	4			25
104	Кабылтаева Кульбаран	540204400858	7			16

105	Кайдаров Кайрат Жаныбекович	660323300092	10		3	24
106	Кайлюбаев Болаткан Аканович	591209301682		22		
107	Калажанов болат хан	560825302047	3		4	39
108	К а л и Сетерхан	741211399052	13			8
109	Калидолдин Байжан	600101305947	1			10
110	Калиев Серык	800813301481	2	1		
111	Калиева Анар Курметкызы	840322401248	2			
112	Калиева Сауле Турсуновна	731109400023	8			24
113	Каменов Сериккали	600211302049	13	2		
114	К а м з а Нуреден	500801303172	19	1		
115	Камзанова Убан	410915402210	8			8
116	Капасов Нурлан Кибатолдинов ич	680320300208	2		10	
117	Капасов Сайфулла	640223300194	4		3	8
118	Капаш Тлеубек	761126302913	19		3	13
119	Капталов Сержан Масалимович	610114301312	3			
120	Капталов Сержан Масалимович	610114301312				11
121	Карыбаев Алманбек	640613301013	7			9
122	Карыпов С е р и к Сериккалиеви ч	810110302201	4			
123	Карянова Людмила	600605401396	2		1	3
124	Каспаков Бакытжан	650412300699	6	1		15

125	Касымбеков Г	690424302474	11			34
126	Касымханова Жанар Жылхайдаров на	701012401306	308	1		
127	Кеңесбеков Ерлан Санатұлы	940119351374	11	3		11
128	Керуенов Максат	660112300035	5			18
129	Кешубаев Аханбек	510101307588	6			13
130	Кәрім Жанар	730405350892	8			13
131	Кылымхан Бекзатхан	870209351615	72	3		25
132	Кожебаев Т А	390216301110	1			47
133	Кожебаев Тлеукан	640203300185	7			
134	Кожебай Нургул	720529450673	18			
135	Кожиков Асет Серикович	891229300547	18			
136	Кожиков Серик	610214301792	23			25
137	Кожиракаев Серикбек Самарханұлы	601030302345	10	2		26
138	Койлыбаев Сеиткан	570327300401	26	121	7	120
139	Койлыбаев Мураткан	630116300606	22		1	22
140	Койлыбаева Альмира Есказовна	710315401431	33	16	28	109
141	Кокебаев Муратай	720211302472		3	10	18
142	Коленкинов Марат	650817301331				12
143	Крамбаев Абдразак Асылканович	521125301603	6			
144	Крамбаев Нуржан	670824301680		9		15
145	Крамбаев Рустам Нуржанович	920804350594	13	6		
146	Крамбаев Табарак	520628301427	10			8

147	Кулікай Адал	700905399124	17		1	27
148	Кумарғалиев Бауыржан	641126300152		264	91	1438
149	Кумархан Алтынгүл	860226499042	1			
150	Кунапин Ерлан Айткешевич	660102301633	10			
151	Куркутов Батырбек	650119302018	8		4	19
152	Куркутов Берик	860930300788	10		1	6
153	Курманбаев Адылбек	500501300107				7
154	Курняев Нуржан Каиргумарұлы	930414350942	4			
155	Курняев Сағымбек	670524302519	5			
156	Кусаинов Алтынхан	680113300986	7		4	7
157	Кусайнова Кульсағат	470316401039	5			3
158	Кусман Муралбек	750115350760	8	48	2	5
159	Қабылқак Сайрангүл	740107499080	8			
160	Қадылбек Гүлназхан	810101452245			13	
161	Қажақыман Ақиқат	730301000871	18		2	3
162	Қайрат Ермек	900317000349	18			
163	Қалиасқар Манеатбек Қалиасқар ұлы	851206351310	6			
164	Қанат Жақан	761110350699	18			
165	Қапар Құмархан	861103351649	14		6	24
166	Құанған Айнар	819650602	5			
167	Құдыс Нұргүл	700908450636	47			
168	Құмар Бодалқан	740501399096	20			16
169	Құсман Тұрсынхан	640626350687	7			12

170	Мағұлым Сәулегүл	700806450467	6			
171	Маденов Базархан	591115302769	17	26	2	21
172	Маденов Бақытқан	620105303619	2			22
173	Маденов Сұнғат Базарханович	850805300429				8
174	Маденов Сымбат Базарханович	870805301321	5			
175	Мадинов Ергалий	600107302093	2			
176	Маекбаев Солтан	560502301815	5	5		43
177	Маженов Есен	640229300276		26		
178	Мазенов Рашид	800219301442		1		
179	Мазенов Сайранқан Аубакирович	580117300431	12			7
180	Макажанов Сабиталы	500127301965				18
181	Мамиев Аян Бакытулы	841219301303		15	6	22
182	Мамырбаев Баглан	810926303018		11		
183	мамырбаева Марьям Токтаркановн а	680301404104		9		
184	Марчук Светлана	770614401507	10			
185	Маукен Манат	820122399132	2			
186	Маукен Мәсілихат	941010351661	16			28
187	Маулытай Кулзада Маулытайқыз ы	630222402982	9	7		14
188	Мауытхан Толымхан	840228351613	1			
189	Меллат Жемісгүл	821105499109	3			

190	Мешел Адилбек	690923302899	19	3		27
191	Мәуітхан Сержан	810309350927	25			
192	Мәутай Серик	820306351386	9		4	22
193	Мүсілім Бабаш	640806350605	11			58
194	Муканов Медет	840914302476	41			15
195	Мукашев Кайрат	680418302366	15	2		24
196	Муралкасымо ва Сания	570323402323	6		1	6
197	Мусагалиева Айнур	811207400410	11			12
198	Мустафинов Болаткан	590223302575	4			
199	Мути Токен	770622399086	11			
200	Мухаметалим ов Ерлан	710515302173	6	5		11
201	Мухаметалим ов Ертай Муталыпович	611022300387			2	
202	Мухаметалим ова Куляж Кабдыловна	500516400185	5			
203	Мухаметкали ев Ерболат	650401303059	5			
204	Мухитов Елтай	680912301511	6			26
205	Мухтарканов Нурлан	750629301826	3	2	3	22
206	Мұқият Ерсінбек	920310000424	9	12	15	8
207	Мұралбек Қуаныш Мұралбек ұлы	950724351642		2		
208	Мұрат Махат Мұратұлы	910210351591	5			38
209	Мұрат Отанбек Мұратұлы	41031550632	19			
210	Мырзабек Адак	700123303179	12	2	3	8
211	Н а б и Шанжын	711221350475		4		

212	Назырхан Нұрбақыт	780514000333	10			
213	Нәсімхан Нұрлан Нәсімханұлы	740915000554	2			
214	Ниязбек Қалымбек	850813351635	8			10
215	Ногаева Гульбаршин	650609400874	8	9		21
216	Нугербек Абек	580627301958	10	4		
217	Нукай Мукай	610106399151	12			
218	Нурахметов Бертыкан	700404301873		16		
219	нурахметова А л м а нурахметовна	540709400042	17			27
220	Нургаламбаев Тлеубек	590126301857	19	7		10
221	Нургаланбаев Айткалий	680104302428	18	9	11	43
222	Нургаланбаев Ерболат	630715301879	3			
223	Нурғалиев Ербол	700413302157				13
224	Нурғалиев Нурлан Газизович	770305302221	3	2		10
225	Нургожи Ер ж а н акебаевич	630903301880	2	3		
226	Нуркасимова Галия	630103400394				3
227	Нуркманов Нурбек	491103401621	54	66	85	473
228	Нуркола Айгуль	750906000263	20			14
229	Нуря Нурдан	761215302848	7			6
230	Нұрғалиев Берікбол Ерболұлы	10605550466	7			
231	Нұриев Қайрат Акатайұлы	621203302221	10	7	15	30
232	Нұркасымов Нұрболат Жолбосынұл ы	920322350396	4			

233	Нұрлан Шалғын	861102303199	14			
234	Оқас Мұрат	700314399042	11		2	27
235	Оразбек Оңал	840102399068	119	77		
236	Откульбаев Р и н а т Ерқынович	920927350375		69		
237	Петрашова Е л е н а Сергеевна	480314400319	4			
238	Рамазанов Кали	541030301214	9		2	22
239	Рахметоллаев Жандос Даулетович	960412350441		193		
240	Рустемов Адылгазы Сайпулгазино вич	601130301856	14	30	2	11
241	Рысбек Уалибек	770410303270	39	1		22
242	Сабиолдинова Назерке Жамбулатовн а	910417451711	8	14		
243	Сағатбек Нәдира	860404499060	8			
244	Сагындыкова Кульжазира Аукеновна	700603400157	10			
245	Садвакасов Куаныш	681127301557	3			34
246	Садуова Ж а н а т Рамашевна	680108400093				8
247	Сайыпқызы Минар	800221403377	6			
248	Сакалбаев Манарбек Шапипканови ч	660101317565	37	9		
249	Сакалбаев Дәулет	731205303172	1	25		21
250	Сакалбаев Маратбек	680527301648	8	3		8
251	Сакалбаева Кульмира Советхановна	630715401220	41	36	10	21

252	Сакпанов Бекжан Мергенгалиев ич	911028350765	19			
253	Сакпанов Ерлан Сагиджанович	691004300323	5			
254	Сакпанов Мергенгали	620306301813				21
255	Салимова Гульзада Сабеткановна	621111402018	21			31
256	Самолдыров Алтай	830607300697			4	
257	Самолтыров Амантай	610705402588	2			
258	сарбасов дархан	740330302301	13	8		18
259	Сарбасов Ерхан	720427302632	7			8
260	Сарбасов Оразхан	600227300218	6	18		27
261	Сегызбаев	780619301222		20		43
262	Сейсеке Жидай	580118399072		74		
263	Сейташимова Гайнигуль	591111400251			2	24
264	Сейтказин Ерболат Сейлханович	650926302213	9			
265	Сейтказин Чайхуали	571212301883	7			
266	Сексенбаев Айдар	700217301202		1	5	768
267	Серикбаев Сабихан Кудыкенович	641103302339	1	4	30	8
268	Серикбаев Жаммихан	570123301837		16		54
269	Серикбаева Асия Кумаровна	841211400794		6		
270	Серікұлы Азамат	950812350127	14			
271	Сіләмұлы	810401351112	10			19
272	Скакова Кадиша	600421402374			3	39

273	Смагул Женыс	680210303175	12	2	1	32
274	Смагулов Амангелды Черезданович	650129300175	136	70		315
275	Субханов Кайрат	820513301484	1			10
276	Суйегенова Эльмира Шополатовна	751201403498	5			
277	Сураужанов Мукан	570424300578				15
278	Сыдыков Казбек	590106302300	3			
279	Сыршыба Нурлан	730112399039	29	13		15
280	Тайтикенов Кайырбек	590726301809	18	2		28
281	Тайтикенова Бахыткуль Кумарбековна	630807401111	1			1
282	Такей Минар	851101499053			1	5
283	Такенов Ербол	690610300962	4		5	
284	Такенова гульжазира кадыровна	731118400895	12			
285	Талапбек Шекай	660613350590	17			
286	Таткенов Марат	660702301962		7		
287	Таякбаев Ермек	640119302412		2		
288	Таякбаева Алмагуль Чакеновна	670311402293				504
289	Терликбаев Мурат Мурат	581029301474	5	3		12
290	Тәрбие Тасқын Тәрбиеұлы	911213399010	2			
291	Тлеубаева Жулдыз Нурлановна	851118402241			1	11
292	Тлеубаева Кульбану	550115403416	9			
293	Тогузов Даулетхан	540427301606	9			25

294	Токжанов Марат	600726301922		2		485
295	Токтаганов Кымбатбек	670108301569		179		525
296	Токтаганов Серик	721126301849		189		
297	Токтаганова Р о з а Ниязбековна	660101410455		153		
298	Толеубай Мамыр	480503399041	10			29
299	Толеухан Кадысбек	681205399056	6	2		20
300	Тукушев Оразхан	600307302147	1			23
301	Тукушов Ержан	650222301862	4	2		109
302	Турганбаев Едыл	560816300933	3			17
303	Турсабаева Кулжамила	490628400101	3			10
304	Турсын даулет	800515303498	12			8
305	Түгелбай Бикен	710218350634	118			58
306	Тюлюкбаев Медет	800619301506	8	9		
307	Уаңбай Серік	820321351417	13	2	1	3
308	Ульмесекова Гульмира Халеловна	640101414315	4			
309	Уябаев Азамат Бекмухаметов ич	861204301404		6	22	790
310	Ұйысбек Минаш Ұйысбек кызы	820112499075	6			
311	Хайруллин А с х а т Ерболұлы	841023301962		156		
312	Хайруллина Кулимхан Кабыловна	581012402743	388		40	891

Күршім ауданы
Сарыөлең ауылдық округі
бойынша 2026-2030 жылдарға
арналған

жайылымдарды басқару және
оларды
пайдалану жөніндегі Жоспарға
5-қосымша

Ұсынылатын жайылым айналымдарының схемалары

Жылдар	Учаскелердің нөмірлері			
	I	II	III	IV
1	2	3	4	5
2026	көктемгі маусым	жазғы маусым	күзгі маусым	демалатын учаске
2027	демалатын учаске	көктемгі маусым	жазғы маусым	күзгі маусым
2028	күзгі маусым	демалатын учаске	көктемгі маусым	жазғы маусым
2029	жазғы маусым	күзгі маусым	демалатын учаске	көктемгі маусым
2030	көктемгі маусым	жазғы маусым	күзгі маусым	демалатын учаске

Күршім ауданы
Сарыөлең ауылдық округі
бойынша 2026-2030 жылдарға
арналған
жайылымдарды басқару және
оларды
пайдалану жөніндегі Жоспарға
6-қосымша

**Күршім ауданы Сарыөлең ауылдық округі аумағында жайылымдардың жер санаттары
бөлінісінде орналасу схемасы (картасы)**

Округ атауы	Көпшілікке берілген жерлер	оның ішінде халық қажеттілігіне арналған жайылымдық жерлер	Халықтағы ауыл шаруашылығы малдарының түрлері бойынша саны	Оның ішінде		Бір басқа шаққан дағы орташа жүктеме, га	Сапалы малдарға арналған нормативтерге сәйкес шөптің қажеттілігі	Шөпке қосымша қажеттілік – жайылымдағы малдарға	Қажеттілікті бос жайылым жерлерінің есебінен өтеу
				Тұрақты ұсталған мал үшін	Шөп шабылатын				
Азовое ауылдық округі	5134	4826					5839	1013	пастбища дополнительно требуются
Мал басы: (ірі қара мал)				1107	0		1107		
ұсақ мал			1545	0	1545	0,5	773		
жылқы			766	0	766	3,0	2298		

Күршім ауданы
Сарыөлең ауылдық округі
бойынша 2026-2030 жылдарға
арналған
жайылымдарды басқару және
оларды
пайдалану жөніндегі Жоспарға
7-қосымша

Жеке ауланың ауыл шаруашылығы жануарларын, оның ішінде қоғамдық жайылымдарды жаю бойынша халықтың мұқтажына арналған жайылымдарды белгілейтін схема (карта)

Округ атауы	Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлер	оның ішінде жайылымдық жерлер	Ауыл тұрғындарының мал басы түрлері бойынша саны	оның ішінде		Мал басына орташа жүктеме, га	Сырт шаруаларды жайылымға шығару нормаларына сәйкес жайылым қажеттілігі	Жайылымға шығарылатын малға қосымша жайылым қажеттілігі	Бос жайылым учаскелері есебінен қажеттілікті өтеу
				Тұрақтағы мал басы	Ашық жайылымдағы мал басы				
Азовое ауылдық округі	44817	36108,6					6942	- 29166,6	Қосымша жайылым жері қажет емес
Мал басы: (ірі қара мал)			2686	0	2686	2,5	6715		
ұсақ мал			268	0	268	0,5	134		
жылқы			31	0	31	3,0	93		

Күршім ауданы
Сарыөлең ауылдық округі
бойынша 2026-2030 жылдарға
арналған
жайылымдарды басқару және
оларды
пайдалану жөніндегі Жоспарға
8-қосымша

Жайылымдардың геоботаникалық зерттеуі негізінде ұсынылатын жайылым айналымдарыны схемалары көрсетілген ұсынылатын жайылым айналымдарыны схемалары белгіленген схема (карта)

№ п/п	Әкімшілік-аумақтық объектілердің сыныптауышы бойынша кенттің, ауылдың, ауылдық округтің коды	Кенттің, ауылдың, ауылдық округтің атауы	Табындар, отарлар, үйірлер саны															
			Ірі қара мал					Ұсақ мал				Жылқы			Түйе			
			барлығы	оның ішінде				рл	ығ	оның ішінде			рл	ығ	оның ішінде	бс	ег	оның ішінде
				бұқа	сыыр	бұзақ	тайыңшалар			қойлар мен ешкілер	ұрғашы төл (тоқтылар, лақтар)	еркек төл (қозылар, серкелер)						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
	636235100	Азовое	343	1	25					60								
	636235100	Ново-Азовое		6	280					500								
	636235200	Беткудук		1	30			660		100								
		Барлығы		8	335					660								

Күршім ауданы
Сарыөлең ауылдық округі
бойынша 2026-2030 жылдарға
арналған
жайылымдарды басқару және
оларды
пайдалану жөніндегі Жоспарға
9-қосымша

Ауыл шаруашылығы жануарларын айдау үшін сервитуттар, мал айдау трассаларын және басқа да жайылымдық инфрақұрылымы нысандарын, сондай-ақ мал қорымдарын (биометриялық шұңқырларды) белгілейтін схема (карта)

